

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 1874. = ΤΕΥΧΟΣ ΝΓ΄.

ΤΟ ΝΕΟΝ ΕΤΟΣ 1874.

Σήμερον τῶν αἰθέρων μας χρυσοῦς ὁ διεργηλάτης
νέων ἐλπίδων εἰς τὴν Γῆν τὸν σπέρων πάλιν χύνει·
ὁ χρόνος δὲ ἡνίοχος τὸν δρόμον του ταχύνει
κ' ἡ ἀνθρωπότης χαιρετᾷ τὰ φροῦδα θνειρά της!
Πάλιν ἐλπίζει καὶ ποθεῖ ὅ τι καὶ χθὲς εἰσέτι
καὶ ὡσεὶ φύλλα πίπτουσι τοῦ δένδρου μας τὰ ἔτη.

Σήμερον χεῖρ ἀόρατος σιγητὴν ἀνοίγει νέαν
καὶ νέος πάλιν τραγικὸς ἀναβλίνει·
τὸν υποδέχεται φαίδρον τὸ πλῆθος κ' ἀναμένει
νὰ ἴδῃ τὴν παράστασιν τοῦ βίου τὴν ὥραιαν.
Χειροκροτεῖ καὶ μειδιᾷ καθὼς καὶ χθὲς εἰσέτι
καὶ ὡσεὶ φύλλα πίπτουσι τοῦ δένδρου του τὰ ἔτη.

Πνοὴ ἀκαταπόνητος πλὴν ἑλαφρὰ συνάμα
χθὲς μίαν τοῦ θεάτρου μας ἀπέσβυσε λυχνίαν,
πλὴν δὲν ἀρῆκε τὴν σιγητὴν εἰς φρίκην καὶ σκυτίαν·

σχοινοτενὲς δὲν ἔλκε τοῦ βίου μας τὸ δράμα.
Ἐκ νέου λύχνος ἕτερος σήμερον τὴν φωτίζει
κ' ἐν τῇ πλατείᾳ τῆς ζωῆς ὁ θεατὴς ἐλπίζει.

Ἐλπίζει ὅ τι ἤλπιζε, ποθεῖ ὅ τι ἐπόθει
καὶ στρέφει πρὸς Ἀνατολὰς διὰ παντὸς τὸ ὄμμα,
διότι ἂν μαραίνεται καὶ ἀπαυδῇ τὸ σῶμα,
εἶν' ἢ ἐλπίς ἀθάνατος κ' αἰῶνιοι οἱ πόθοι·
ἂν χθὲς ἐν φύλλον ἔπεσε, βλαστάνει πάλιν νέον
καὶ εἶνε τὸ νεώτερον ἐκάστοτε ὥραιον.

Καὶ ὅταν τῶν αἰθέρων μας ὠχρὸς ὁ διεργηλάτης
δὲν ἀνατείλῃ εἰς τὴν Γῆν, ἀλλὰ κρυφθῇ εἰς νέφη,
καὶ τότε τότε ἡ ἐλπίς χρυσοῦ καὶ πάλιν στέρει
εἰς μακρὸν ὀρίζοντα τὰ νέα θνειρά της.
Ἄλλὰ δὲν εἶνε θνειρα, δὲν εἶνε φύλλα πλέον,
ἀλλ' εἶνε τῶν ἐλπίδων μας τὸ ἄστρον τὸ ὥραιον.
Μ. Δ. Σ.

ΤΟ ΝΕΟΝ ΕΤΟΣ
και
ΤΟ ΠΑΡΑΠΟΝΟΝ ΠΤΩΧΟΥ ΠΑΙΔΟΣ.

«Ο χρόνος και καιρός εν τῇ ἰδίᾳ ἐκαστοῦ ἐξουσία θέμενος πανάγαθος Θεὸς κατηξίωσεν ἡμᾶς ἵνα και νέον κρίκον προσαρτήσωμεν εἰς τὴν ἀλυσιν τοῦ βίου ἡμῶν και φαιδρῶ τῷ προσώπῳ ἐορτάσωμεν τὴν πρώτην τοῦ νέου ἔτους, ἥτις μειδιώσα και εὐχαριστικὴ μᾶς προσταγορεύει.

Χαιρετίζοντες ἔθεν ἡμᾶς ἀπὸ ψυχῆς, ἀγαπητοὶ τοῦ Μέντορος ἀναγνώσται, και ἐπευχόμενοι ὑμῖν συγχρόνως ὑψέειν και τὴν

Au banquet du bonheur bien peu sont oonviés.

Tous n' y sont point assis également à l'aise.

Une loi qui d'en bas semble injuste et mauvaise

dit aux uns : Jouissez ! aux autres : Enviez !

Ἐν καλύβῃ τινὶ πτωχικῇ,
ἔνθα ψυχὸς και πείνα οἰκεῖ,
παῖς βαρέως νοσεῖ ἐπὶ κλίνῃς
ἀχυρίνης.

Παρ' αὐτῷ γρηγορεῖ δυστυχῆς
χῆρα μήτηρ με πόνον ψυχῆς,
ἐκ τοῦ ψύχους ἐκείνου ριγοῦσα
και θρηνοῦσα.

Φεῦ! ἡ τέλεινα αὐτῆ γυνὴ
τὸν υἱὸν τῆς ὀρᾶ ἀσθενῆ
και δὲν ἔχει οὐδὲν νὰ τῷ δώσῃ
νὰ τὸν σώσῃ,

Ἐν ᾧ ἐξῶ ὁ κόσμος φαιδρὸς
ἀπαιτεῖ τὸν πλοῦτον ἀδρῶς
και εἰς δῶρα και ἄχρηστα δσα
ρίπτει τόσα.

Αἶρε! μόνον ὑγρὸν ὀρθαλμὸν
και στενάζει πικρὸν στεναγμὸν,
« Σὺ δὲ-λέγει-γενοῦ ὁ Θεὸς μου
Γλωσῶ μου! »

II.

« Διαιτί, ᾧ Ἄνδρέα, θρηνηεῖς;
ὦ! τί ἔχων στενάξεις; εἰπέ μου!
ὦ! μὴ κλαίεις και εἰς ἀσθενῆς;
μή, υἱέ μου! »

— « Τί, ᾧ μήτηρ, ἀκούω, σεπτῆ;
παῖδων ἐξῶθεν ἀδει χορεῖα...
ἡ τοῦ ἔτους μὴ ἦλο' ἐορτῆ
ἡ ἁγία; »

ἀπόλαυσιν παντὸς ἀγαθοῦ ἠθικοῦ τε και ὑλικοῦ, προσφέρομεν συνάμα ὑμῖν τὸ ὑπὸ τὸν ἄνωθι τίτλον παρὰ πόδας ἐμμετρον διήγημα, τὸ ὁποῖον «ὡς δῶρον τοῦ πρὸς τοὺς προσφιλεῖς ἀναγνώστῃς τοῦ Μέντορος» ἐπέστειλεν εἰς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ περιοδικοῦ τούτου ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ὁ ἐξαίρετος νέος κ. Θ. Μοσκόπουλος και τοῦ ὁποῖου λίαν συγχρηνητικῆ ἡ ὑπόθεσις.

« Τί ὁ ἦχος αὐτὸς ὁ γλυκὺς
και ὁ ἔρρυθμος γδοῦπος σημαίνει;
εἶνε ἦχος, θαρρῶ, μουσικῆς...
πῶς μ' εὐραίνει! »

« Διαιτί πλήρης ὦν χαρμονῆς
νὰ μὴ χαίρω κἀγὼ ὡς ἐκεῖνοι,
πλὴν νὰ κῆμα: ὠχρὸς, ἀσθενῆς
ἐν τῇ κλίνῃ; »

— « Ψ! κοιμοῦ, δυστυχῆς, ἐν σιγῇ,
οὐδεὶς ψάλλει... κοιμηῖσθαι ἤδέως!
μόνον ἐξῶ βορρᾶς παταγεῖ
λυσσαλέως... »

— « Ἄλλὰ τύμπανον, μήτηρ, κτυπεῖ...
βλέπω ρῶτα ἐντεῦθεν τί τρέχει; »
— « Εἶνε, τέκνον, τὸ φῶς, ἀστραπῆ,
ἐξῶ βρέχει... »

« Ψ! κοιμηῖσθαι, χρυσῆ μου αὐγῆ!
ἀναπύσου, υἱέ μου Ἄνδρέα!
ἡ τοῦ ἔτους ἡμέρα ἀργεῖ
ἡ ὥραία. »

« Ὅταν ἔλθῃ, θὰ ἦσαι κλά-
μιαν πῆτταν λαμπρὰν θὰ ζυμώσω
χάριν σου, ᾧ! και δῶρα πολλὰ
θὰ σο! δώσω... »

— « Τότε, μήτηρ, κ' ἐγὼ θὰ ἰθῆς
εἰς τὰς θύρας θὰ ψάλλω πλουσιῶν,
θὰ κερδήσω δ' ἀντὶ τῆς ὠδῆς
ὦ!... χρυσοῖν! »

III

« Πλὴν τί εἶνε αὐτὸς ὁ χρυσός;
εἶνε, λέγουν, μικρὸς και στρογγύλος,
εἰς τὰ ἔργα δ' αὐτοῦ κολοσσός
ὁ μικκύλος... »

« Δὲν τὸν εἶδον, ᾧ μήτηρ καλῆ,
πλὴν συνῆλιξ τις μ' ἔλεγε φίλος
πῶς κυλλεῖ εὐκόλως πολὺ,
ὦν στρογγύλος... »

« Καὶ θὰ τρέξω εὐθέως γελῶν
τὸν χρυσοῦν εἰς καλὰ νὰ σκορπίσω
και μ' ἔν φόρεμα ἄλλο καλὸν
νὰ σ' ἐνδύσω »

Κ' ἐν τοιαύταις ἐλπίσιν ἐκεῖ
ὁ μικρὸς δυστυχῆς ἐκοιμήθη
και εἰς ὄναρ τερπνὸν και γλυκῶ
ἐπλανήθη.

— « Κοιμοῦ ὕπνον, ᾧ καί, τρυφηλόν
κἀν τὸν ὕπνον οὐδεὶς σο! ἀρνεῖται,
Τούτο κἀν τοῖς πτωχοῖς τὸ καλὸν
δὲν πωλεῖται. »

« Παντὸς τέλανος, δστις πεινᾶ,
φίλος μόνος στενότατος εἶνε.
δ' αὐτοῦ λησμονοῦνται δεινὰ
και ἔδῶναι. »

« Τί, ᾧ τέκνον, ἀπαύστως θρηνηεῖς;
ὦ! τί ἔχων στενάξεις, εἰπέ μου!
ὦ μὴ κλαίεις, και εἰς ἀσθενῆς;
μὴ στενάξεις, Ἄνδρέα καλέ μου! »

— « Κλαίω, μήτηρ, διότι πεινῶ
και δὲν ἔχεις οὐδὲν νὰ ζητήσω
κ' ἐπὶ πᾶσι δεινῶς ἀσθενῶ.
θὰ ἐπήτουν ἀλλέως νὰ ζήσω. »

« Ψ! ριγῶ ἐκ τοῦ ψύχους, ριγῶ...
ποῦ τὸ πῦρ νὰ θερμάνω τὸ σῶμα;
ὦ δὲν ἔχεις τι, μήτηρ, ἐγὼ
νὰ θροσῶ τὸ φλέγον μου στόμα. »

« Λησμονῶ, πρὸ πολλοῦ πλὴν καιροῦ
και ὁ ὕστατος ἀνθραξ ἐκλείπει,
ὄν ἀντὶ δακτυλίου λυπροῦ
εἶχες φεῦ! ἀγοράσει ἐν λύπῃ. »

« Τί ἀκούω, και ἀθῆς, ᾧ! τί;...
τί ἀκούω; τυμπάνων τὸν κρότον;...
λοιπὸν ἦλθεν ἡ ἡν ἐορτῆ
ἐν ἐρέσει ρεμβάζω κ' ὑπνώτων;... »

« Λοιπὸν εἶνε ἀπόψ' ἡ φαιδρὰ
νῆς τοῦ ἔτους... ἀκούεις πῶς ψάλλει...
καθ' ἣν δῶρα δωροῦνται ἀδρᾶ
οἱ λεγόμενοι, μήτηρ, μεγάλοι. »

« Ἄλλος ἄλλους φαιδρῶς εὐωχεῖ,
θνήσκει ἕτερος ἤδη ἐν πείνῃ,
ἀλλαχοῦ μουσικῆ ἀντηχεῖ,
ἀλλαχοῦ ἀπογνώσεως θρήνοι. »

« Ἄλλο τώρα παιδίον σωρὸν
ἀθυρμάτων μετρᾶ τοῦ ἀέρος
εἰδὲ σκέπτετ' ἐμὲ τὸν μικρὸν
διὰ πῆττας λιμώττοντα μέρος... »

« Τί γλυκεῖται αἰ πῆτται αὐταί;
ὦ! θὰ ἦνε τροφὴ ἐκ τῶν πρώτων!
φεῦ! δὲν ἔπραγον, μήτηρ, ποτέ,
ἀπρώγω μόνον αὐτὰς ὄνειρώττων. »

Πλὴν τινες, κ' εἰς τὸ ὄναρ, σκληροὶ
μ' ἐμποδίζουσαν νὰ φάγω ἀκόμα,
μὲ ἀρπάζουσαν αὐτὴν ἀθωρεῖ
πρὶν ἐγγίσω αὐτὴν εἰς τὸ στόμα. »

« Διαιτί, ᾧ! εἰπέ μοι κἀγὼ
νὰ μὴ χαίρω ὡς τ' ἄλλα ἐκείνα,
ἐκ τοῦ ψύχους πρὸς τί νὰ ριγῶ,
διαιτί νὰ μὲ φθῖνῃ ἡ πείνα; »

« Παῖς κ' ἐγὼ μὴ δὲν εἶμαι μικρὸς,
διαιτί δὲν μοι δίδουσι δῶρα,
διαιτί νὰ στενάξω πικρῶς
ἐν ᾧ ἄλλοι ἀγάλλονται τώρα; »

« Ἡ χαρὰ... ἀλλ' ἡ λέξις αὐτὴ
κτῆμα μόνον πρὸς τί τῶν πλουσιῶν,
και ἐν θλίψει ἡμεῖς διαιτί
νὰ διαίγωμεν, μήτηρ, τὸν βίον; »

« Τί ἐπράξαμεν κρίμα ἡμεῖς,
τὸ φῶς ὥστε αὐτοῦ τοῦ ἡλίου
νὰ ἰδῶμεν κ' εἰς πόρους θριμεῖς
νὰ ριφθῶμεν τοιοῦτου φεῦ! βίου; »

Φεῦ! ἡ μήτηρ τοῦ μόνου θρηνηεῖ,
τὸν υἱὸν κ' αὐτὴν ταλανίζει,
ἀγνοεῖ ἡ δειλία γυνὴ
τί νὰ εἶπῃ, και ποῖος γνωρίζει;... »

Τέκνον— μόνον βοᾶ— ἀγαθόν!
ὁ Παντᾶξ τί πράττει γνωρίζει,
ὁ τὸν ἔσχατον τρέφων στρουθὸν
διὰ σέ, ἀμερίμνει, φροντίζει! »

IV

Εἶνε ὥρα ἐβδόμη νυκτός.
ἡ χιῶν ἐν σωροῖς καταπίπτει,
μέγαρά τε και τρώγλας καλύπτει,
ὁ βορρᾶς ἐν ᾧ βρέμει φρικτῶς.

Εἶνε ὥρα καθ' ἣν πανταχοῦ
τοῖς φαιδρῶς τῶν βορρῶν εὐροστύνως
ὁ πλάκους διανεμέτ' ἐκεῖνος,
τ' ὄναρ τοῦτο.. παιδίου πτωχοῦ.

Ἐν τῷ μέσῳ χιῶνων σωρῶν
ρακενδύτης γυνὴ τις βαδίζει.
Εἰς τὰ σκότη τί αὐτῆ γυρίζει,
και εἰς ἄχρῖον τόσον καιρόν;... »

Φεῦ! ἡ ἀελπις αὐτῆ γυνὴ
τοῦ μικροῦ εἶν' ἡ μήτηρ Ἄνδρέα.
Μάτην ἔκρουσας θύρας δειλίας;
δὲν ἠκούσθ' ἡ βορραγῆ σου φωνή!

Παντοῦ ἐκραζᾶν «φύγε πτωχῆ!
πότε πλέον θὰ καύσητε πότε;
δπου στρέψω τὸ βλέμμα κ' ἐν Δότει
θὰ μοῦ πλητῆ τὰ ὦτα τραχύ! »

V

Ἄχρὸς δλος ὡς φάσμα κοιμᾶται
ὁ Ἄνδρέας κ' ἐν νάρκῃ πλανᾶται
και ὁ ρόγχος του δεικνυσι μόνος,
δτι ζῆ και τὸν θλίθει ὁ πόνος.

Ἐξυπνᾶ!... ἠνεώχθη ἡ θύρα!
« Ἦλθες, μήτηρ, χαρὰ!!! πλὴν μὲ χεῖρα
βλέπω πάλιν κενήν;... » — « Φεῦ! Ἄνδρέα,
ἡ γυνὴ ἡ δειλία »

« Πανταχόθεν ἐξώσθη, ὄρισηθῃ,
ὕπ' ἐνίων σκληρῶν ἐρραπίσθη...
και ἰδοῦ ἐπανεκαμψα οἴκου
ὡς και πάλιν κενή... » — « φρίκη, φρίκη!

« Ἄχ! ὠνειρώττον, μήτηρ, πῶς ἄλλων
ἠύωχούντο υἱοῖ... ἐγὼ πᾶλλως
τοῖς ἐξήτουν ὀλίγα ψυχία
ἐν οἰκτρᾷ βουλειᾷ... »

« Δὲν ἠξέυρω.. δὲν εἶχον οὐδ' ὄτα
και μοι ἔστρεφον, μήτηρ, τὰ νῶτα,
« Δὲν ἀξίζεις — εἰπόντες — παιδίον
τὰ ψυχία νὰ φάγῃς πλουσιῶν »

« Κ' ἐγὼ ἠλιπζον φεῦ! τ' ὄνειρόν μου
ἴσω, μήτηρ, λυθῆ πρὸς καλόν μου
οἶμό! πρέπει κ' ἐν ᾧ ἠρεμάζεις,
ὦ πτωχῆ, νὰ στενάξῃς!

« Μήτηρ, μήτηρ, πῶς τρέμο ἰδέ με,
ὦ! λυπητήρι κἀν... θέρμανε με!
οὐδὲ σ' ἔδωκαν ζῦλα ἐκεῖνοι...
λοιπὸν τόσον καρδία λιθίνῃ!!

« Δὲν τοῖς εἶπες πῶς πάσχω βαρέως;
και πῶς θνήσκει προῶρως και νέος...
Τίς ἠξέυρει ἐν ᾧ συνευθύμων
κ' ἂν σὲ εἶδον, ᾧ τλήμων!

« Ψ! ἰδὲ ἡ χιῶν πῶς ἐμβαίνει
δ' ὀπῶν και τὸ στρωμα λευκαίνει...
ὡς και αὐτῆ τὸν δστις δὲν ἔχει,
και αὐτῆ τὸν πτωχὸν κατατρέχει... »

Πῶς τὰ σπλάγγα μου πείνα σπαράττει!
ὦ ἀς εἶχον κἀν ἄρτον, φιλτάτη,
ἐξ ἐκεῖνου ὄν τρώγει ὁ κύων
κ' ἡ γαλῆ τῶν πλουσιῶν!!

« Φεῦ! ὦ μήτηρ, ἠσθένησα, φθίνω . .
ἄφες ἔτι τὴν κάρην νὰ κλίνω
ἐπὶ σέ. ὦ! σεπτὴ μοι, μὴ θρήνηι,
καὶ τὸ θάκρυ σου πλεῖον μὲ φθίνει.

« Δὸς μοι φίλημα, δύστηνε γύναι!
νῦξ τοῦ ἔτους ἀπόψε δὲν εἶνε;
δῶρα ἕτερος τώρα λαμβάνει,
ἔν μοι φίλημα φθάνει. . . .

« Πλὴν τί βλέπω; θρηναίς, ἀμυρρέπεις; . .
μὲ δακρῦδρεκτον ὄμμα μὲ βλέπεις; . . .
φίλησον με, πρὸς τί συλλογίζεσαι;
μὴ καὶ σὺ ὡς οἱ ἄλλοι μ' ἀρνεῖσαι; . . .

« Μὴ τὸ Δὸς μοι αὐτὸ τοῦ υἱοῦ σου
βαρὺ πλεόν πατάσσει τὸ σὺς σου;
καὶ κατέστης κ' ἄτλων φίλημάτων
φειδωλὴ ἐπ' ἐσχάτων; . . .

VI
Καὶ ἡ μήτηρ του ἔκωψ' εὐθέως,
τὸν ἠσπάζθη ἐν Ολίψει κ' ἠδέως.
Καὶ ὅποταν ἠγέρθη, ἐμπρός της
νεκρὸς ἔκειτο φεῦ! ὁ υἱὸς της.

Κρότος τότε ἠκούσθ' εἰς τὴν θύραν.
Τίς ταράττει τὴν κλαίουσαν χήραν;
ποῖος ἄρά γε κρούει; τί θέλει;
μὴ ἔλεη τῆ στέλλει;

— « ὦ! ἐρρέτω ἔλεη καὶ δῶρα . . .
ἄρ' οὐ πάντα τετέλεστοι τώρα.
Φεῦ! σὺν ἄλλοις ἐπέπρωτ' ἄκομα,
καὶ νὰ κλείσω προῶπως σου τ' ὄμμα! .

« Τί ζητεῖτ' εἰς τὴν θύραν, παιδία; »
— « Σὰς ἐψάλαμεν τ' ἄσμα, κυρία »
κράζει παίδων χορὸς ὁμοφώνως
« ἐν ὑγείᾳ ὁ χρόνος! . . . »

VII

Τὴν ἐπαύριον δὲ συρρετὸν
διασχίζων χαιρόντων βροτῶν
ἱερεὺς τις φερέτρον ἠγεῖται,
οὗ γυνή . . . καὶ αὐτὸς συνοδῆται.

Καὶ τὸ πλῆθος τὸ ἄφρον γελῶν,
Κράζει γαύρως « Ἴδὲ τὸν τρελλόν,
εἰς τοιαύτην ὥραιαν ἡμέραν
κ' αὐτὸ ἤρρε ν' ἀφήσῃ τὴν σφαῖραν! . . »

Ἐν Κων)λει 26 Ἰοβρίου 1873

Θεόδωρος Χ. Μοσχόπουλος.

ΟΛΟΙΠΟΡΙΚΑΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

ΠΑΛΑΙΟΝ ΚΑΪΡΟΝ

(συνεχ. ἀπὸ σελ. 114).

Το σήμερον λεγόμενον « Ἐσκί Μίσιρ » = Παλαιὸν Καίρον ἔκειτο πρὸς ἄρκτον τῆς Μέμφεως καὶ ὠνομάζετο παρὰ τῶν ἀρχαίων Αἰγυπτιακῆ Βαβυλῶν, διότι ὠκοδομήθη ὑπὸ τῶν Βαβυλωνίων, οὗς κατὰ Διόδωρον (βιβλ. Α') ὁ Σέσωστρις Ραμετὸν μετήγαγεν αἰχμαλώτους εἰς Αἴγυπτον μετὰ τὴν ἐκ τῆς Ἀσίας ἐπιστροφῆν του καὶ οἴτινας, μὴ δυνάμενοι νὰ ὑποφέρωσι τὴν σκληρὰν δουλείαν καὶ τὴν εἰς τὰς οἰκοδομὰς ἄκυστον ἐργασίαν καὶ ταλαιπωρίαν, ἐπανέστησαν καὶ συνελθόντες ὠκησαν εἰς τὴν θέσιν τοῦ σήμερον « Ἐσκί Μίσιρ » μεταξὺ Μέμφεως καὶ Ἡλιουπόλεως, εἰς ἣν ὀχυρωθέντες ἐπολέμουν τοὺς Αἰγυπτίους καὶ διέφθειρον τὰ περίεξ μέρη.

Τέλος οἱ ἐπαναστάται ὑπετάγησαν, συνεχωρήθησαν καὶ ἔλαβον τὴν ἀδειαν νὰ κατοικήσωσι εἰς τὸν τόπον αὐτόν, ἐν ὠνόμασιν Βαβυλωνίων πρὸς μνήμην τῆς πατρίδος των. Οἱ Αἰγύπτιοι ἐκάλουν αὐτὴν Θεβαβλῶν-ἂν Χέμι· εἰς δὲ τὰ χειρόγραφα τῶν Κοπτῶν λέγεται Θεβαβουλῶν-ἂν Χέμι. Τὸ « Ἐσκί Μίσιρ » εἶνε ἴσως ἡ Χέμις ἐκεῖνη, εἰς ἣν κατὰ τὸν Ἡλιόδωρον (βιβλίον Αἴθιοπ. Α') συνηγήθη ὁ φεῦγων τὰς Ἀθήνας Κνήμων μὲ τὸν θετὸν πατέρα τῆς Χαρικλείας σοφώτατον Καλάσιον καὶ εἰς ἣν οἰκῶν ὁ ἔμπορευόμενος Ἑλλήν Ναυσικλῆς ἐφιλοξένη αὐτόν.

Μετὰ τὴν πτώσιν τῆς Αἰγυπτιακῆς βασιλείας οἱ Πέρσαι κατακτηταὶ ἐτήρησαν τὸ ὄνομα Θεβαβουλῶν ἂν Χέμι καθὼς καὶ οἱ Μακεδόνες Πτολεμαῖοι, οἱ Ρωμαῖοι καὶ οἱ Βυζαντινοὶ· οἱ δ' Ἀραβες ὠνόμαζαν αὐτὴν Μάστ-Ἐλ-Ἀτίκ, δηλαδή « Παλαιὸν Μίσιρ ». Ὁ Ἰωσήπος Φιλάβιος (ἐν τῷ 6. βιβλίῳ τῆς 1. Ἀρχαιολογίας του) ἀναφέρει τὰ ἐξῆς περὶ τῆς πόλεως ταύτης· « οἱ μὲν Ἑβραῖοι ἐξῆλθον τῆς Αἰγύπτου, τὴν δὲ πορείαν ἐποιοῦντο κατὰ Ἀητοῦς πόλιν ἐρημὸν οὖσαν ἐν ταῖς τότε, Βαβυλῶν γὰρ ὕστερον κτίζεται ἐκεῖ, Καμύστου καταστρεφόμενου τὴν Αἴγυπτον ». Ἐπειδὴ δὲ ἡ τῶν Ἑβραίων ἐξοδὸς ἐξ Αἰγύπτου ἐγένετο πρὸ τοῦ Σεσωστρίου, συνάγεται ὅτι ἐπὶ τῶν προκατόχων αὐτοῦ Φαραῶ εἰς τὸν τόπον ἐποῦ ἰδρύθη μετὰ ταῦτα ἡ Βαβυλῶν ἦτο πόλις πρότερον Βουτώ παρὰ τῶν Αἰγυπτίων καλουμένη καὶ παρ' Ἑλλήνων Ἀητώ, ἥτις ὑπὸ διαφόρων περιστάσεων ἐρημωθεῖσα ἦτον ἀκατοίκητος, ὅτε οἱ Ἑβραῖοι τῆ προτροπῆ τοῦ Μωϋσέως, συνεργόμενοι ἐξ ὄλων τῶν νομῶν τῆς μέσης καὶ ἀνω Αἰγύπτου, ὠδευσαν διὰ τῆς Ἀητοῦς ἢ Ἀητουπόλεως εἰς τὴν οὐ μακρὰν ἀπέχουσαν γῆν τῆς Γεσέμ.

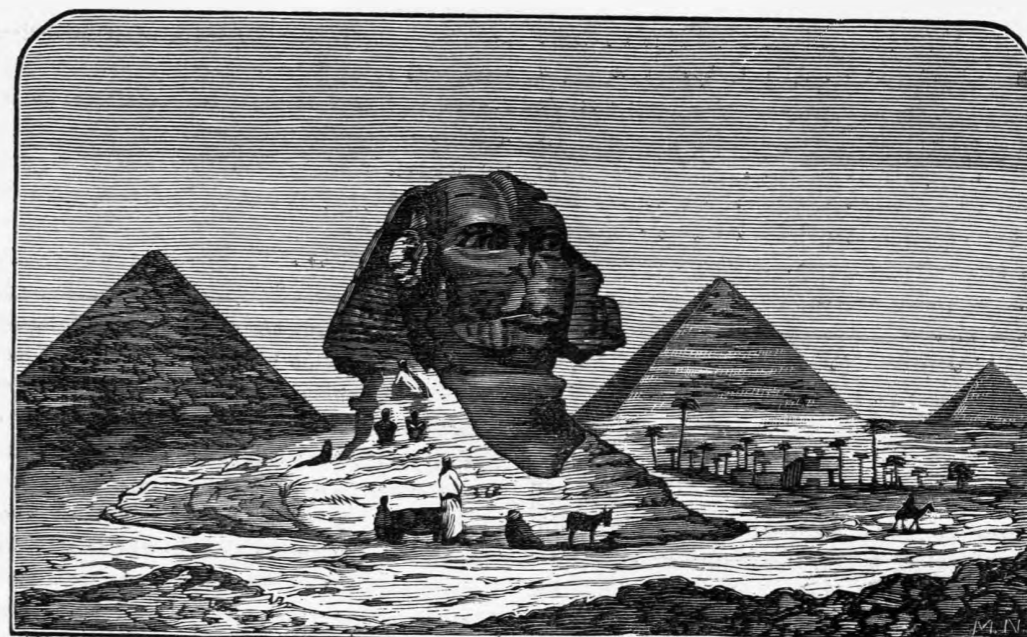
Ὁ Στράβων ἀναφέρει αὐτὴν εἰς τὸ 12 βιβλίον του, ἀλλ' οὐδὲν λέγει περὶ χρόνου οὔτε ἐπὶ τίνος βασιλείας, ἀλλ' ἀπλῶς μόνον ταῦτα· « Βαβυλῶν φρούριον ἐρυμνόν ἀποστάντων ἐνταῦθα Βαβυλωνίων τινῶν, εἶτα διαπραξικμένων ἐνταῦθα κατοικίαν παρὰ τῶν βασιλέων » Ἡ πόλις αὕτη ἐπὶ τῶν αυτοκρατόρων τῆς Ρώμης καὶ τοῦ Βυζαντίου ὑπῆρχε πρωτεύουσα καὶ ἡ ἐν αὐτῇ στρατιωτικὴ φρουρὰ ὑδρεύετο διὰ μηχανῆς τροχῶν τὰ ὕδατα τοῦ Νεῖλου μέχρι τοῦ στρατοπέδου, ὡς ὑδρεύονται σήμερον διὰ μη-

χανῆς οἱ εἰς τὸ φρούριον τοῦ Καίρου καὶ ἄπασαι αἱ μεγάλαι οἰκοδομαὶ Καίρου καὶ Ἀλεξανδρείας.

Ἡ Βαβυλῶν ἐκυριεύθη ὑπὸ τῶν Ἀράβων, στρατηγουμένων ὑπὸ τινος Ἄμερ-Ἰπνι-Ἐλ-Ἀς, διὰ τῆς προδοσίας τοῦ Κόπτου Μοκαύτα· μεθ' ὅλας δὲ τὰς συμφωνίας τῶν προδοτῶν Κοπτῶν, ὁ στρατηγὸς Ἄμερ τῆ τοῦ Καίρου ἐπιταγῆ κατέστρεψε τὸ τε φρούριον καὶ τὸ περισσότερο μέρος τῆς Αἰγυπτιακῆς Βαβυλῶνος καὶ ἔκτισε πλῆσιον τῆς παλαιᾶς παρὰ τὸν ποταμὸν νέαν πόλιν, ἣν ὠνόμασε Φοστατ (σκηνή), διότι, ὅτε ἐπολιόρκει τὸ φρούριον, εἰς τὸν τόπον τοῦτον, ἐποῦ ἦδη τὸ ἐσκί-Μίσιρ, ἔστησε τὴν σκηνήν του. Ἐνταῦθα ἀνηγέρθη τὸ πρῶτον τζαμίον τοῦ Ἰσλαμισμοῦ ἐν Αἰγύπτῳ ἐπὶ τῶν ἐρειπίων ἐκκλησίας, ἥτις ἀπὸ Αἰγυ-

καλλῆς ἐπ' ὀνόματι τῆς Θεοτόκου πρὸς σεβασμὸν τῆς ἀρχαίας παραδόσεως, ὅτι ἡ παρθένος Μαρία μετὰ τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Σωτήρος καὶ Ἰωσήφ τοῦ μνήστορος καὶ φύλακος ἐπὶ τῆς ἐν Αἰγύπτῳ διατριβῆς αὐτῶν μετέδησαν ἀπὸ τῆς Ἡλιουπόλεως καὶ εἰς αὐτὴν τὴν πόλιν καὶ διέμειναν ἐν αὐτῇ καιρὸν ἱκανόν ὁ νεὸς οὗτος διὰ τὰς σεβασμίας ταύτας παραδόσεις καὶ ὑπὸ ἄλλων πατριάρχων Ἀλεξανδρείας ἐπισκευαζόμενος διεσώθη, ἀλλ' ἰδίως ὑπὸ τοῦ Α' Ἱεροθέου ὡς ἦδη βλέπεται ἀνεκαινίσθη. Ἐκ τοῦ ναοῦ τούτου, εἰς τοῦ ἐποίου τὴν περιοχὴν ὑπάρχει τῶν ἐν τῷ νέῳ καὶ παλαιῷ Καίρῳ ἐνοικούντων ὁρθοδοξῶν τὸ νεκροταφεῖον, ἀνεγγραψκ τὰ ἐφεξῆς.

» Ὡδε ἦν τὸ παλαιὸν τόπος εὐτελής τὴν κατοικίαν,
» Ἐνθ' ἐκρύβη Χριστὸς βρέφος φεύγων τὴν βρεφοκτονίαν».

Ἡ ΣΦΙΓΞ ΤΗΣ ΑΥΓΙΚΗΣ ΕΡΗΜΟΥ ΚΑΙ Η ΠΥΡΑΜΙΣ ΤΟΥ ΧΕΟΠΟΣ ΜΕΤΑ ΔΥΟ ΑΛΛΩΝ.

πτιακὸν εἰδωλεῖον τοῦ ὄρκτου Ἡλίου εἶχε μεταποιηθῆ εἰς ναὸν τοῦ ἀοράτου Ἡλίου, Φωτὸς τοῦ ἀνεσπέρου. Ἡ Φοστατ (σκηνή) ἢ τὸ « Ἐσκί Μίσιρ » ὡς νεώκτιστος πόλις ὑπῆρξεν ἡ καθέδρα τῶν μετὰ τὸν Ἄμερ διονητῶν τῆς Αἰγύπτου καὶ τῶν ἡγεμόνων Ἀράβων, ὑφ' ὧν Μάστ ὠνομάζετο ἀπὸ τῆς ὄλης Αἰγύπτου, ἦν οἱ Ἀραβες καλοῦσι μὲ τὸ ὄνομα αὐτὸ ἀπὸ τοῦ Μεσραῖμ ἐγγράφου τοῦ Νῶε.

Τὸ Ἐσκί-Μίσιρ διέμεινε πρωτεύουσα ἀπὸ τοῦ 641 μέχρι τοῦ 970 ἔτους, καθ' ὃν χρόνον μετετέθη ἡ τῶν Καλιφῶν καθέδρα εἰς τὴν νεώκτιστον αὐτῶν πόλιν Μάστ-Ἐλ-Καῖρ.

Εἰς τὸ « Ἐσκί Μίσιρ » τοῦτο ἡ τὴν Βαβυλῶνα ἢ τὴν Φοστατ ἐπὶ τῶν αυτοκρατόρων τοῦ Βυζαντίου ἀνηγέρθη ναὸς περι-

» Ὡδε βασιλεῖς ἐκ τούτου ἴδρυσαν πάνσεπτον οἶκον,
» Ἐνθα πᾶς πιστὸς ἐπλήρου πρὸς τὸν Πλάστην τὸ καθήκον.
» Χρόνος δὲ ὁ πνυδαμάτωρ, ὁ φθορεὺς τῶν ἐπιγείων,
» Φυεῖρας ἔστρεψε καὶ τοῦτον εἰς σωρείαν ἐρειπίων.
» Ἀλλ' ἰδοὺ ὁ θεὸς ζήλος τοῦ κλεινοῦ Ἱεροθέου
» Αἰγυπτίων ποιμενάρχου αὔθις ἤγειρεν ἐκ νέου
» Ἀνσλώμασιν ἰδοίσι, ἄλλων τε τῆ χορηγία
» Καὶ πιστῇ ἀρχιμανδρίτου δωμῶνμου ἐποπτεία.
» Σὺ οὖν, ξένε, ἐορτάζων Κοίμησιν Μητροπαρθένου,
» Εὐχου ὑπὲρ τῶν κτισμάτων ἐν Κυρίῳ τε εὐφραίνου.

Ἐν Αἰγύπτῳ 1832 Ἀπριλίου 13.

Ὀλίγον μακρὰν τοῦ ναοῦ τούτου ὑπάρχει τὸ τοῦ ἀγίου Γεωρ-

— Ναί, τρομερόν ναυάγιον.

— Δέν εἶνε τὸ πρῶτον ἐπὶ τῆς νήσου, ἀπήντησε μετὰ τινος θλίψεως· καὶ τὸ πλεῖστον ἀδιαφορίας, ἄγωμεν εἰς τὸν πύργον· ρίπτων δὲ βλέμμα γοργὸν ἐπὶ τοῦ κυνηγετικοῦ ὄπλου μου, παρακαλῶ, προσέθεσε, πρόσεχε μετὰ τῶν λαγιδέων τὰς πολυτίμους γαλάς μου.

— Λοιπὸν ἐνίκησας; ἠρώτησα.

— Νίκην Καδμείαν μοὶ ἀπήντησε, βεδίζων πρὸς τὸν πύργον.

Αἱ μεγάλαι περιποιήσεις τῆς φιλοξενίας δὲν ἠδυνήθησαν νὰ μετριάζωσι ποσῶς τὴν θλίψιν μου· ἐπέστρεψα τὴν ἐπαύριον εἰς Σμόρνην πλήρης μελαγχολίας καὶ ἡ εἰκὼν τοῦ τρομεροῦ ἐκείνου ναυαγίου διέμενε ζωηρὰ οὐχὶ μόνον ἐν τῇ μνήμῃ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ μου, ἐξ ἧς τὴν στιγμὴν ταύτην τὴν ἀρούραμι.

Ὅταν μετὰ ἕν ἔτος μετέδην ἐκ νέου ἐπὶ τῆς νήσου, φέρων τὸ ὄπλον τοῦ θηρευτοῦ, ἐπεσκέσθη τὸν τάφον τῶν ναυτῶν ἐκεῖνων.

Ὅλίγα μόνον ῥάχη διακρίνοντο ἐπὶ τῆς περὶ τὰς οἰκίας· οἱ σταυροὶ τῶν τάφων ἦσαν ἡμιστεπηγότες, ἀλλ' εἶδα πλησίον αὐτῶν ἕνα ἱερεῖα προσευχόμενον νὰ καίῃ τὸν ἱερὸν λίθον.

Αἱ παρήγοροι τῆς θρησκείας ὑποχρεώσεις ἐτελοῦντο ἐκεῖ εὐλαβῶς ὑπὸ τοῦ ἱερέως τοῦ Ἐκκλησιδίου, παρ' ἐκεῖ δὲ ἔκλαιεν εἷς ἀνὴρ· ἐφάνετο ναυτικός, ἀλλ' ἦτο λίαν καταβεβλημένος· τὸν ἐπλησίασα καὶ ἔμαθα ὅτι ἦτο γαμβρὸς τοῦ Ἡλία Βελιγρᾶδου.

— Καὶ πῶς ἔχει ἡ χήρα τοῦ πλοιοἰάρχου; ἠρώτησα.

Ἡ θλίψις τῆ ἀφῆρσε τὸ λογικόν· μοὶ ἀπήντησε μετὰ θλίψεως καὶ σχεδὸν μετὰ δακρύων.

— Ἡ δὲ Κυβέρνησις, ἠρώτησα, ἔλαβε πρόνοιαν περὶ τῆς περιουσίας τοῦ πλοιοἰάρχου;

— Φεῦ! μοὶ ἀπεκρίθη, ἀπομάττων διὰ τελευταίαν φορὰν τῶν ὀφθαλμῶν του τὰ δάκρυα, αὕτη συνεπλήρωσε διὰ τῆς ἀκηδίας τῆς τὸ ναυάγιον τῆς «Εὐαγγελιστρίας».

M. Δ. Σ.

ΟΠΟΙΑ ΟΦΕΙΛΕΙ ΝΑ ΗΝΕ Η ΕΛΛΗΝΙΣ.

Κατὰ τὴν 2αν τοῦ ὑπερμεσοῦντος ἡδὴ Ἰαν. μεταδὸς εἰς τὴν οἰκίαν φίλου ἱατροῦ, ἴν' ἐπευχθῶ αὐτῷ τὸ νέον ἔτος εὐτυχές, εὗρον αὐτὸν μετὰ τῶν κυριῶν ἀγορεύοντα κατὰ πολυτελείας καὶ συρμού. Παραδεχθείς ἐκθύμως τὰς πρὸς τὰς ἀφροωμένους κυρίας συμβουλὰς καὶ παρατηρήσεις τοῦ καλοῦ τούτου πατριώτου συνηγόρου καγῶ, ὅση μοι δύναμις, ὑπὲρ τῶν ἐθνοσωτηριῶν τούτων ἰδεῶν καὶ ἀμφοτέροι προετρέψαμεν τὰς εὐγενεῖς ἀφροατίας μας ἵνα συναπεισθῶσι μετ' ἄλλων φίλων των καὶ ἀναρῶν κηρυχθῶσι ἐγθραὶ τοῦ ἐπαράτου καὶ βαλαντιοφθόρου συρμού, ἐπανερχόμενοι εἰς τὴν προτέραν Ἑλληνικὴν ποδῆρη καὶ πλατύπτυχον ἐσθῆτα εἰς τοὺς κομψοτέρους τοῦ τοῦ συρμού tunique σεμνοὺς Ἑλληνικοὺς,

ἐπενδύτας καὶ κεφαλοδέσμους καὶ εἰς τὴν κατασκευὴν Ἑλληνικῶν χειροτεχνημάτων, ὧν ἡ ποιότης νὰ ἦνε ὡς ἄλλοτε διαρκῆς καὶ λίαν στερεὰ.

Κατὰ τῆς πολυτελείας, τῆς πηγῆς ἀπάντων τῶν κακῶν, τῆς μητρὸς τῆς διαφθορᾶς, τῆς κολλητικωτάτης ταύτης νόσου, τῆς ἀπειλούσης ν' ἀποσυνθέσῃ τὰς κοινωνίας ἡμῶν εἶνε, νομίζω, πλέον καιρὸς νὰ ἐξαναστῶσιν ἅπαντες οἱ ὑπὸ ἀγνῶν Ἑλληνικῶν αἰσθημάτων ἐμφορούμενοι δημογενεῖς δημοσιογράφοι, καὶ δι' αὐτὸ δὴ τοῦτο χάριν τῶν ἀπεχθανομένων τῶν ὀλέθριον συρμόν, τὸν μεταβάλλοντα τὰ ὠραία εὐλόγιστα καὶ κομψὰ τῶν Ἑλληνίδων σώματα εἰς παραδόξους τραγελαφικοὺς τῶν καμήλων ὕδους (καμπούρας) καὶ εἰς ὅτι ἄλλο δυσειδές καὶ ἀκανόνιστον ἐξάμβλωμα! Ἡ μεταφέρωμεν εἰς τὸν φίλον τῶν καλῶν «Μέντορα» τὴν ἀπειναντι ὠραίαν εἰκόνα τῆς ἀγνῆς καὶ εἰς τὰ πάτρια ἐμμενούσης Ἑλληνίδος, ἧς ἅπαντα ἡ σεμνὴ ἐνδυμασία πρέπει νὰ ἦνε προῖον τῶν ριζέργων Ἑλληνικῶν χειρῶν τῆς καὶ οὐχὶ τῶν βαλαντιοφθόρων καὶ ξενοπροπέων συρμῶν τῆς Εὐρώπης, οὗς ἐπινοεῖ ἡ διεφθαρμένη καὶ οὐχὶ ἡ ὑγιὴς μερίς τῶν μεγαλοπόλειων αὐτῆς, ὅπως ἀπογυμνῶν τὸς ἀπλοῖκοὺς ἡμᾶς κατοίκους τῆς Ἀνατολῆς, τοὺς τυφλοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὴν ἐπάρατον καὶ λαοφθόρον μόδον παραδεδομένους.

Ἄν τις εὐρεθῇ, φίλοι ἀναγνώσταί, νὰ ὑπομειδιάσῃ καὶ νὰ ὑπολάβῃ περιττὴν καὶ ἀκατάλληλον τὴν προτροπὴν ἡμῶν ταύτην, ὁ τοιοῦτος ἀς εὐαρεστηθῇ νὰ μάθῃ, ὅτι σφαλερὰν καὶ δυστροπὸν ἔχει τὴν κρίσιν καὶ τὴν γνώμην!

Διότι καὶ ἂν ὅλοι ἦσαν σοφοὶ καὶ πεπαιδευμένοι καὶ λόγοι καὶ παντογνώσταί, πάλιν ὁ λόγος καὶ ἡ συζήτησις (πιστεύομεν) θὰ ἦσαν ἀναγκαῖα διὰ τὴν φύσιν ὑπάρχουσαν ποικιλίαν καὶ ἀντιθέσιν περὶ τὰς σκέψεις καὶ τὰ αἰσθητά.

Διὸ δὴ ἔργον τῆς δημοσιογραφίας εἶνε νὰ μὴ δαπανᾶται συνεχῶς εἰς τὰς ἐκστρατείας τῶν Ὀλλανδῶν, εἰς τὰς κατακτήσεις τῆς Ρωσσίας ἐν Χίβης, εἰς τὰς τῶν Ἰσπανῶν καταστροφὰς ἐν Καρθαγένῃ καὶ τὰς τοῦ Βαζαίν μόνον δίκας ἐν Γαλλίᾳ, ἀλλὰ μάλιστα νὰ ἀσχολῆται εἰς ζητήματα ἐθνικὰ καὶ σπουδαιὰ, ὡς λ. χ. εἰς τὸ πῶς νὰ ἀντεπεξέλθωσιν αἱ Ἑλληνίδες κατὰ τοῦ συρμού καὶ τῆς πολυτελείας, ἅπερ ἀπέδρασαν ἡ φρεσίνων τῶν Ἑλληνικῶν οἰκογενειῶν καὶ ἐγέννησαν μετὰ τῶν τῶν ὅσα ἄτοπα ἀγνώστα ἄλλοτε εἰς τὸν Ἑλληνικὸν κόσμον!

Τὸ διὰ τὰς κοινότητας τῆς Ἀνατολῆς καὶ ἰδίως διὰ τοὺς Ἑλληνας εὐεργέτημα τοῦτο αἰτούμεν παρ' ἀπάσης τῆς δημοσιογραφίας, πρὶν ἢ γάργραινα προχωρήσῃ καὶ πρὶν καταστῇ ἀδύνατος πᾶσα θεραπεία. Ἔργον τῆς δημοσιογραφίας εἶνε νὰ καταδείξῃ ὅτι ὁ συρμὸς εἶνε ἐθνοφθόρος καὶ ὅτι ὁ προορισμὸς τῶν Ἑλληνίδων δὲν εἶνε κατώτερος τοῦ τῶν Ἑλλήνων ὅπως καὶ ἡ γυνὴ ἐν γένει δὲν εἶνε κατώτερα τοῦ ἀνδρός. Ἔργον αὐτῆς εἶνε νὰ ποιήσῃ καταφανές ὅτι δὲν ἀναπτύσσονται αἱ θυγατέρες ἡμῶν μετὰ τὸν ψιττακισμὸν τῶν Γαλλικῶν, Ἀγγλικῶν, Γερμανικῶν καὶ μετὰ τὴν ἐξήγησιν τοῦ Ὀμήρου, ἅπερ οὐδόλως ὠφελούσιν ἄνευ τῆς ἠθικῆς καὶ ἑλληνοπροπέους μορφώσεως.

Ἐκεῖνο ὅπερ ὠφελεῖ εἶνε, νομίζομεν, ἡ ἠθικὴ μόρφωσις σὺν

τῇ διανοητικῇ ἀναπτύξει καὶ δι' αὐτὸ πρέπει νὰ συμπροδεύωσιν ἀμφοτέρα ταῦτα, «Ὀὐδαμῶ γὰρ δεῖν οὐδὲ σφοδρὸν ἀπειρία τῶν πέντων, λέγει ὁ πλατὺς τὸν νοῦν Πλάτων, οὐδὲ μέγιστον κακόν, ἀλλ' ἡ πολυπειρία καὶ πολυμαθία μετὰ κακῆς ἀγωγῆς γίνονται πολὺ μείζων ζημία.»

Ἄν ἐρωτήσῃ τις καὶ αὐτοὺς τοὺς ἀπλήστους προικωθήρα, τί προτιμῶσι γυναικὰ μετὰ χιλιᾶδας λιρῶν, πουρτικαμένην καὶ πεσχειμένην μετ' Ἀγγλο-Γαλλο-Γερμανικὰ καὶ μετὰ κλειδοκώμβωλον, ἢ ἀμαθῆ ἐνάρετον καὶ ἀθῶν ὡς τὰς γυναικὰς Ἑλληνίδας; θὰ ἀπαντήσῃ ἄνευ δισταγμοῦ καὶ σκέψεως: Προτιμῶμεν τὴν πρὸς τὰ τοιαῦτα ἀμαθῆ, εὐμαθῆ δὲ καὶ συνετὴν περὶ τὴν διοίκησιν οἰκογενείας ἐνάρετον Ἑλληνίδα, ἧς τινος τὸν χαρακτήρα καὶ τὰ καθήκοντα περιέγραψεν ἐν ὀλίγοις ὁ Σειράχ «Γυναικὸς ἀγαθῆς μακάριος ὁ τυχὼν ἀνὴρ, καὶ ἀριθμὸς τῶν ἡμερῶν αὐτοῦ διπλάσιος γυνὴ ἀνδρεία εὐφραίνει τὸν ἀνδρα αὐτῆς καὶ τὰ ἔτη αὐτοῦ πληρῶσαι ἐν εἰρήνῃ» (Κερ. ΚΣΤ'. 1,2,3).

Τῆς καλῆς καὶ συνετῆς Ἑλληνίδος «ἡ χάρις τέρπει τὸν ἀνδρα αὐτῆς, (καὶ τὰ ὅσα αὐτοῦ πιανεῖ ἢ ἐπιστήμη αὐτῆς, καὶ οὐχὶ ἡ μόδα) ὁδὸς Κυρίου γυνὴ σιγηρά, καὶ οὐχὶ λαλῶσα καὶ φλύαρος (ὡς τὰς σημερινὰς), καὶ οὐκ ἔστιν ἀνταλλαγμὰ πεπαιδευμένης ψυχῆς»

Χάρις ἐπὶ χάριτι γυνὴ αἰσχυντηρὰ — «κίχνος ἐκλάμπων ἐπὶ λυχνίας ἀγίας» (Σειρ. ΚΣΤ', 13, 14, 15) ἐστὶ τὸ ἀημελητὸν καὶ ἀνεπιτήδευτον παρθενικὸν κάλλος τῆς ὑπερσώπου καὶ εἰς τὰ πάτρια ἐμμενούσης σεμνῆς καὶ φιλόδρου Ἑλληνίδος.

Εἶνε καιρὸς πλέον ἵνα ἐξεγείρῃ ἡ δημοσιογραφία τὰς ὑπὸ τὸ

ὕπνωτικὸν φυτὸν τοῦ μηδραγόρα κοιμωμένους Ἑλληνικὰς οἰκογενεῖας· εἶνε καιρὸς νὰ διανοίξῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν κοινωνιῶν τῆς Ἀνατολῆς, ὅπως ἴδωσι τὸ ἔμπροσθεν αὐτῶν χάριν βράθρον τῆς κοινωνικῆς ἀποσυνθέσεως!

Ὅπου ἂν στρέψῃ τις βλέπει καὶ ἀκούει τὰ ἀποτελέσματα τοῦ συρμού καὶ τῆς πολυτελείας, ἅπερ εἰσὶ κλοπαὶ διαπραττόμεναι παρὰ γυναικῶν καὶ ἀνδρῶν, πλαστογραφίαι, ἀτιμίαι, προδοσίαι συζυγικῶν καθήκοντων, διαζύγια, ἀνομοὶ γάμοι κτλ.—κτλ ἅπερ νομίζονται ἱκανά, ἵνα ἐξεγείρωσι κατὰ τῆς μόδας καὶ πολυτελείας τὴν δημοσιογραφίαν, τοὺς ἀρχοντας καὶ ἀρχομένους καὶ δὴ ἅπασας τὰς Ἑλληνικὰς κοινωνίας.

Εἶνε καιρὸς πλέον νὰ ἀνακληθῇ ἡ γυνὴ καὶ ἰδίως ἡ Ἑλληνίς εἰς τὰ ἀγνά ἦθη καὶ ἔθιμα τῶν προγόνων τῆς, εἰς τὴν τῆς οἰκίας οἰκονομικὴν ἐνασχόλησιν, εἰς τὴν προτέραν ἐθνικὴν ἐνδυμασίαν τῆς, δι' ἧς θὰ ἀνακτήσῃ τὰ φυσικὰ κάλλη τῆς, καὶ νὰ μὴ καταστῆ τὰς πολυτίμους ὠρας τῆς καὶ ἡμέρας εἰς ματαίως ἐνασχολήσεις ξενοζήλων καὶ βαλαντιοφθόρων στολισμῶν, δι' ὧν ἀσχηματίζει τὸ ὄρατον πρόσωπον καὶ τὸ Ἑλληνικὸν εὐλόγιστον σῶμα τῆς. Καιρὸς νὰ μάθῃ ἡ μήτηρ καὶ ἡ θυγάτηρ Ἑλληνίς εἶτι ἄρτια καὶ ἡ ἀνάγνωσις ἐρωτικῶν καὶ κωμῶ-

Η ΕΛΛΗΝΙΣ.

θαν μυθιστορημάτων εἶνε ἡ μήτηρ πᾶσης κωμίας καὶ διαφθορᾶς, εἶτι ἡ ἐργασία εἶνε εὐτυχία τῆς, τιμὴ τῆς, καὶ εἶτι ἐργαζομένη δὲν θὰ ἐξήργηται εἰς ἀσκόπους ἐπισκέψεις καὶ εἰς τὰ σύρτα φέρτα τῆς ἀγορᾶς, ὅπως ἀκούσῃ καὶ εἴπῃ φλυαρίας, ἅπερ εἰσὶν ἱκαναὶ καὶ τῶν Αἰθιοπῶν αὐτῶν τὸ ἐρύθημα νὰ προκαλέσωσι. Καιρὸς πᾶσαι

αί τάξεις μετά τῆς δημοσιογραφίας, τοῦ παντοδυναμοῦ τούτου ὀργάνου τῶν ἡμερῶν μας, νά ἐξεγερθῶσιν ἀμειλίμως κατὰ τῆς πολυτελείας καί τοῦ κατηραμένου συρμοῦ καί φιλοτιμούμεναι νά εἴπωσι καί ὑποδείξωσιν ὠφελιμώτερα καί φιλογενέστερα.

Γέρας δ' ἄριστον ἔσται δι' ἕκαστον καί ἐλάχιστην ἡ συναίσθησις ὅτι ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ Ἑλληνισμοῦ πάντες ἐμοχθήταμεν· τριούτου σπουδαίου θέματος προκειμένου, οἱ πάντες πρέπει νά προθυμώμεθα καί ἀλλήλους προτρέποντες νά λέγωμεν τό, «τίς περί αὐτοῦ ἀγορεύειν βούλεται;»

ΟΙ ΣΑΒΙΑΝΟΙ.

Ἐν τῇ παρούσῃ πραγματεία θέλομεν συντόμως περιγράψει τά περί τῆς μικρᾶς φυλῆς τῶν Σαβιανῶν ἢ Σαβιανῶν, τῶν καί «Χριστιανῶν τοῦ ἀγ. Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ προσονομασθέντων.»

Ἡ καταγωγή τῶν Σαβιανῶν ἀνέρχεται εἰς τοὺς εὐαγγελικοὺς χρόνους. Πιθανολογεῖται ὅτι οὗτοί εἰσιν ἀπόγονοι τῶν Ἰουδαϊζόντων ἐκείνων Χριστιανῶν, οἵτινες πρῶτοι ἀπεχωρίσθησαν τῆς καθόλου Ἐκκλησίας καί εἴτινες συνέζων, ὡς ἐπίσης εἰκάζεται, ἐν τῇ ἐρήμῳ μετὰ τοῦ Προδρόμου, ἐπόμενοι ταῖς διδασκαλίαις αὐτοῦ· καθότι μέχρι τοῦ νῦν μαθηταὶ τοῦ ἀγ. Ἰωάννου προσαγορεύονται· καί διὰ τοῦ βαπτίσματος αὐτοῦ βαπτίζονται. Οἱ ταλαιπώροι Σαβιανοὶ οὐδὲν ἠδυνήθησαν νά ἐνοήσωσι τὸ μέγα μυστήριον τῆς σταυρώσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀλλ' οὐδὲ τὸ ἐξίστην καί θείον θέαμα ὅπερ ὁ Κύριος ἡμῶν παρέσχε πρὸς ταῖς ὄχθαις τοῦ Ἰορδάνου ἀπέναντι τοῦ οὐρανοῦ καί τῆς γῆς.

Μέγας βεδάκιος ἀνὴρ ὁ Ἰωάννης ὁ Βαπτιστής καί ὁ πρῶτος τῶν θνητῶν ἀλλ' οὐχ ἦσαν ὁ ἀνθρώπινος νοῦς ἀπορεῖ καί ἐξίσταται βλέπων τὸν Βασιλέα τῶν Βασιλευόντων, τὸν Δεσπότην τῶν ὧλων, αὐτὸν τὸν Ὑψίστον ταπεινούμενον τῇ Θεῷ αὐτοῦ εὐδοκίᾳ καί ὑποπίπτοντα ἐνώπιον τούτου, εἰ καί τοῦ πρώτου καί μεγίστου τῶν θνητῶν. «Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ὑπὸ τοῦ Προδρόμου βαπτιζόμενος, ἰδοὺ τὸ σκάνδαλον, ἰδοὺ ἡ παραδοξότης τῶν σιγῶν τοῦ μεγάλου ἐκείνου δράματος, οὐτινος ἡ μὲν ἀρχὴ ἐν τῇ φάτῃ ἐγένετο, ἡ δὲ καταστροφὴ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ... Ὅθεν οἱ τοῦ Ἰωάννου μαθηταί, εἰς τὸ μεγαλεῖον τοῦ διδασκάλου τῶν ἀποβλέποντες καί ἐπὶ τούτῳ ἐγκαυχώμενοι, ἠρνήθησαν τὴν θεότητα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ὁ βαπτιστὴς ἐράνη αὐτοῖς μελῶν τοῦ βαπτισθέντος, ὁ προφήτης ἀνώτερος τοῦ Μεσσία καί ἡ φωνὴ τῆς ἐρήμου ἱερωτέρα τοῦ θείου λόγου.

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης δύναται τις εἰπεῖν ὅτι οἱ Σαβιανοὶ συμματέσχον καί οὗτοι τῆς θείας ἀρχῆς τῆς ἐπὶ τοῦ δυστυχοῦς λαοῦ τοῦ Ἰσραὴλ ἐπιπεσοῦσης. Ἀρῶ δέ, περί τὸν Ζ. αἰῶνα, ὡς λέγεται, κατακτηθείσης τῆς Παλαιστίνης ὑπὸ τῶν Μουσουλμάνων, ἀπειδιώθησαν ἐκ τῶν ὀχθῶν τοῦ Ἰορδάνου, περιεπληνήθησαν ἐπὶ

δλους αἰῶνας ἐν ταῖς ἐρήμοις τῆς Ἀραβίας καί τὴν σήμερον τάς σκηνὰς αὐτῶν ἐστήσαντο πρὸς ταῖς ὄχθαις τοῦ Τίγριος καί Εὐφράτου.

Ἡ γενεὰ τῶν Σαβιανῶν ὑπὸ φυσικὴν ἐποψὴν θεωρουμένη εἶνε ὠραία· ἡ μορφὴ τοῦ προσώπου εὐειδής ὡς καί ἡ τῶν ἄλλων Σημιτικῶν φυλῶν· ἡ κράσις αὐτῶν ἰσχνή ἀλλ' εὐσθενής καί ῥωμαλέα· τὸ ἀνάστημα εὐμέγεθες, καί παρ' αὐτοῖς ἄνθρωποι στρογγυλοὶ καί καχεκτικοὶ εἰσι σπάνιοι. Ἀλλὰ ἀρ' ἐτέρου δυστυχῶς ἡ καρδία καί ἡ συνείδησις αὐτῶν δὲν εἶνε τὸσφ καλῶς μορφωμένοι ὡς τὰ σώματα. Ὁ τὸ ἠθικὸν τοῦ λαοῦ τούτου σπουδαίων ἀνευρίσκει ὅτι, καθὼς ὁ Ἰουδαῖος τῶν χωρῶν ἐκείνων, ἐξημελείσθη καί οὗτος ὑπὸ τῆς δουλείας, εἰς ἣν διατελεῖ ὑπὸ κυριαρχικὸν ζυγόν Ὅθεν οἱ Σαβιανοί, ὡς καί οἱ Ἰουδαῖοι, εἰσι δειλοὶ, καί, ὡσπερ οὗτοι, τὸν δόλον καί τὴν ἀπάτην μετὰ τῆς δουλείας συνενούσι. Πρὸς δὲ τούτοις ὁ λόγος τοῦ Σαβιανῶν οὐδὲ τῆς ἐλαχίστης ἀξιούται πίστεως.

Καταδεικνύοντες οὕτω τοὺς Σαβιανούς ὑπὸ τὴν φυσικὴν καί ἠθικὴν ἐποψὴν, ὀρεῖλομεν ὡσπύτως ν' ἀποκαλύψωμεν καί τὰ μυστήρια τῆς θρησκείας, τῶν δοξασιῶν καί τῶν ἱεροτελεστιῶν αὐτῶν. Ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ νά εἰδῶσι τις εἰς αὐτὰ οὐκ ἔστι λίαν εὐχερὲς, ἀναφέρωμεν μόνον ὅσα περί τούτων ἠδυνήθημεν νά ἐξακριβώσωμεν.

Οἱ Σαβιανοὶ φαίνονται λησμονήσαντες τὸ σύμβολον τῆς πίστεως αὐτῶν. Ὑπάρχει ὁμως παρ' αὐτοῖς βιβλίον τι φυλαττόμενον ὑπὸ τοῦ Σείκου ἢ τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς φυλῆς, ὅστις εἶνε συνάμα καί ὁ πρωθιερεὺς αὐτῶν. Τινὲς τῶν Σαβιανῶν ἀναγινώσκουσι μὲν τὸ βιβλίον τοῦτο ἀλλ' οὐδὲν ἠδυνήθησαν ἀπερ ἀναγινώσκουσι διὸ τὸ βιβλίον τοῦτο τὸ ἐσφαρισμένον οὕτως εἰπεῖν καί ἀπόκρυφον περιβάλλεται ὑπὸ μεγίστου σεβασμοῦ. Πλείστοι Εὐρωπαῖοι εἰς μακρὴν προσεπέθησαν ὅπως ἀποσπάσωσι τὸ βιβλίον τοῦτο ἐκ τῶν χειρῶν τῶν Σείκων, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθησαν νά καταβλάψωσι τὴν ἀντίστασιν αὐτῶν οὔτε δι' ἀπάτης οὔτε διὰ χρημάτων.

Οἱ Σαβιανοὶ ἀποκαλοῦνται μαθηταὶ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ, ὅπερ θεωροῦσιν ὡς τὸν μεγίστον τῶν προφητῶν τοῦ Ὑψίστου. Καθὰ δὲ δοξάζουσιν, ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶνε ἀληθῶς ὁ Μεσσίας. Ἐνεφανίσθη δέ, λέγουσι, πρὸς καιρὸν ἐπὶ τῆς γῆς ἐπὶ σκοπῷ τοῦ νά ἐπικυρώσῃ τὴν ἀποστολὴν αὐτοῦ, δεχόμενος τὸ βάπτισμα τοῦ Ἰωάννου. Μετὰ δὲ ταῦτα ἀνηπάγη εἰς οὐρανοὺς, περιμένων καταλληλοτέραν ἐποχὴν ὅπως ἐπανέλθῃ καί δεῦτερον ἐπὶ γῆς καί ἀποπληρώσῃ τὴν ἐντολὴν τοῦ ὑπὲρ τῶν Σαβιανῶν. Ἔσται δὲ τότε μέγας βασιλεὺς καί κύριος τῆς οἰκουμένης καί ἀπαλλάξει αὐτοὺς τῆς τε δουλείας καί τῆς ἐξουθενώσεως, εἰς ἣν στενάξουσι. Μεγάλῃ ὄντως ἡ ἰδέα ἦν οἱ Σαβιανοὶ συνέλαβον περί τοῦ Κυρίου καί Σωτῆρος ἡμῶν· ἀλλὰ δυστυχῶς θεωροῦσιν αὐτὸν ἄπλοον προφήτην, τὴν θεότητα αὐτοῦ οὐδὲν ἠδυνήθησαν ἀποβλέποντες. Κατ' αὐτοὺς ὁ Ἰωάννης ὁ βαπτιστὴς ἐστὶν ἀνώτερος τοῦ Θεοῦ αὐτοῦ ἐν τοῖς τοῦ Ἰορδάνου ὕδασι βαπτισθέντος.

Οἱ Σαβιανοὶ προσαγορεύονται μετὰ τῶν «Μανδαίων» τοῦ ὅπερ λίαν παράδοξον, καθόσον ἡ λέξις αὕτη σημαίνει παρ' αὐτοῖς «μαθηταὶ ἢ ὁπαδοὶ τοῦ λόγου». Τῷ δὲ Μεσσία ἀπονε-

μοσι τὸν τίτλον *Μανδαὶ Χαϊά* τούτεστι κλόγος ζωῆς· Ὁ οἷκος τῆς προσευχῆς ἐνθα συνέρχονται καλεῖται ὡσπύτως *Μανδαί*. Ἄν ἠδύναντο οἱ δυστυχεῖς οὗτοι νά ἐνοήσωσιν ὅπως βαθύτης, ὅποια μυστηριώδης ἐνυπάρχει ἐνοικῶν ἐν τῇ λέξει *Μανδαί*, οὐδὲμία ἀμφιβολία ὅτι προθύμως ἤθελον προσέλθῃ ὅπως γείνωσιν ὡς ἡμεῖς ὁπαδοὶ τοῦ λόγου τοῦ αἰωνίου, μαθηταὶ τοῦ υἱοῦ καί λόγου τοῦ Θεοῦ.

Αἱ ἱεροτελεσταὶ μᾶλλον ἢ αἱ δοξαῖαι καθιστῶσι τοὺς Ἰωαννίτας τούτους προσομοίους φέρ' εἰπεῖν τοῖς τέκνοις τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἄν ἡ ἱστορία δὲν διέτωζε τὰ περί τῆς καταγωγῆς τῶν Σαβιανῶν, ἠθέλομεν ἀνεύρει ἐν τῇ λατρείᾳ αὐτῶν ἰκανὰ ἴχνη Χριστιανισμοῦ ὅπως δρίσωμεν ἀσφαλῶς ὅτι οἱ ὑποτιθέμενοι οὗτοι μαθηταὶ τοῦ Προδρόμου ἔσχον ποτὲ τὴν Ἐκκλησίαν μητέρα καί πατέρα τὸν Χριστόν. Βεδάκιος ἐκ τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας προσέλαβον τὸν νόμον τῆς καθιερώσεως τῆς Κυριακῆς, τὴν ἀνάθεσιν τοῦ ἄρτου καί οἴνου καί τὸ διὰ καταδύσεως βάπτισμα.

Οἱ Σαβιανοὶ διατηροῦσι τὴν καθίερωσιν τῆς Κυριακῆς τὸσφ αὐστηρῶς ὡς καί οἱ Ἑβραῖοι τὴν τοῦ Σαββάτου. Οὐδεμίαν ἐργασίαν ἐπιτρέπεται αὐτοῖς τὴν ἡμέραν ταύτην. Ἡ τροφὴ καί τὸ ποτὸν ὀρεῖλοσιν ἀρ' ἑσπέρας νά προπαρασκευασθῶσι. Τὴν Κυριακὴν οὐδεμίαν ἐκδρομὴν, οὐδὲν ταξιδίον συγχωρεῖται, καί αὐταὶ δ' αἱ μᾶλλον κατεπείγουσαι ὑποθέσεις ἀναβάλλονται διὰ τὴν ἐπαύριον ἔνεκεν εὐλαθείας. Πραξαδὴ ἡ πληρωμὴ χρημάτων θεωρεῖται ὡς ἀμάρτημα, καθότι παρ' αὐτοῖς ὡς καί παρ' ἡμῖν ἡ Κυριακὴ ἐστὶν ἡμέρα ἱερά. Ὅθεν τὴν Κυριακὴν λίαν πρῶτ' ἐξέρχονται ὅπως καθαρῶσιν ἐν τοῖς ὕδασι τοῦ ποταμοῦ· διὸ δὲν τοῖς ἐπιτρέπεται τὸ νά κατοικῶσιν ἢ νά ζῶσι μακρὰν ποταμοῦ, καί τὴν σήμερον ὁ Τίγρις καί ὁ Εὐφράτης ἐπέχουσι τόπον Ἰορδάνου δι' αὐτοὺς. Καθ' ἐλάχιστην λοιπὸν Κυριακὴν ὡς καί καθ' ἐλάχιστην ἑορτὴν βλέπει τις αὐτοὺς, ἄνδρας, γυναῖκας, γέροντας καί νέους νά βυθίζονται πρῶτον εἰς τὸν ποταμόν, ἵνα βαπτισθῶσι. καί ἀποπλύνωσι τὰ ἀνομήματα καί πλημμελήματα αὐτῶν, καί μετὰ ταῦτα νά μεταβάνωσιν εἰς τὸν οἶκον τῆς προσευχῆς. Καί αὐτὰ τὰ νεογέννητα βρέφη αὐτῶν βυθίζονται ὡσπύτως εἰς τὸν ποταμόν, ὡς ἐπίσης καί τὰ θύματα ἀπερ ὁ ἀρχιερεὺς τῶν καθ' ἐλάχιστην θυσιάζει πρὸς διατροφήν τοῦ λαοῦ. Αἱ πλείστα τῶν θρησκευτικῶν αὐτῶν τελετῶν διὰ τῶν ὕδατων ἱεουργοῦνται, καί οἱ γάμοι τῶν ἐν ὑπάθρῳ εὐλογοῦνται πρὸς ταῖς ὄχθαις ποταμοῦ.

Ἵπολείπεται νά εἴπωμεν καί περί τῶν ἀλλοκότων δεισιδαιμονιῶν τῆς φυλῆς ταύτης, ἀλλ' ἠθέλομεν μηκύνει τὸν λόγον πέραν τοῦ ὁρίτου· ἀρκούμεθα μόνον εἰς τὸ ν' ἀναφέρωμεν ὅτι ὁ Σαβιανὸς νόμος, ὡς καί ὁ Μωσαϊκός, ἀπαγορεύει τὴν γεῦσιν ἀκαθάρτων κρεάτων καί ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν τοιούτων ἐστὶν ἑπτὰ· ἢ παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις.

Ἄλλοτε οἱ Σαβιανοὶ ἀπετέλουν μικρὸν λαὸν συμποσούμενον εἰς 25 χιλιάδας οἰκογενειῶν, ἦτοι περίπου 150 χιλιάδας ἀνδρῶν, γυναικῶν καί τέκνων, ἀλλὰ τὴν σήμερον ὁ ἀριθμὸς οὗτος ἠλαττώθη κατὰ πολὺ, καθότι οἱ πλείστοι ἐξ αὐτῶν ἠσπάρθησαν τὴν θρησκείαν τοῦ κορανίου καί συνεχωνεύθησαν μετὰ τῶν Ἀράβων ὥστε ἦδη ἀριθμοῦνται μόνον περί τὰς 8 χιλιάδας ψυχῶν, καί

τὸ ὑπόλοιπον τοῦτο τῶν Σαβιανῶν διεσπάρη εἰς πλείστα μέρη τῆς Βαβυλωνίας (Ἰράκ-ἀραμπί). Περί τοὺς ὀκτακοσίους δ' ἐξ αὐτῶν ἀποκατεστάθησαν ἐν τῇ μικρᾷ πόλει Ἀμάρα, ἧς ὁ πληθυσμὸς δὲν υπερβαίνει τὰς 3 χιλιάδας.

Ἑμ. Γιαννακόπουλος.

Η ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ ΣΥΓΚΡΙΝΟΜΕΝΗ

πρὸς

ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ

ἐκ διαφόρων πηγῶν ἐρανισθεῖσι καί διὰ ποιητῶν σημειώσεων

ἐπανεξηθείσα, διδασκομένη ἐν τῷ Φιλεκαπαιδευτικῷ

Συλλόγῳ «Ὀμηρος»

ὑπὸ

Γ. ΦΡΑΝΤΖΗ ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ

(συνέχεια ἀπὸ σελ. 76).

Παράδοσις τῶν Αἰγυπτίων.

Διόδωρος ὁ Σικελιώτης διηγούμενος τὴν παράδοσιν τῶν Αἰγυπτίων λέγει:

« Κατ' ἀρχὰς ὁ Οὐρανὸς καί ἡ Γῆ εἶχον ἕν μόνον σχῆμα, ἐνωθέντα καί τὰ δύο ἐκ τῆς ἰδίας αὐτῶν φύσεως μετὰ ταῦτα δέ, τούτων διαχωρισθέντων, ὁ Κόσμος ἤρξατο νά λαμβάνῃ τὸ σχῆμα, ὅπερ βλέπομεν ἐν αὐτῷ. Διὰ δὲ τῆς κινήσεως τοῦ ἀέρος τὰ μέρη τοῦ πυρὸς ἀνωφωθέντα ἔδωκαν τῷ Ἥλιῳ τὴν Σελήνῃ καί τοῖς ἄλλοις οὐρανίοις σώμασι τὴν κυκλοτερῆ αὐτῶν κίνησιν, ἡ δὲ σερεὰ ὕλη καταπεσοῦσα ἐσχιστάσθη τὴν γῆν καί τὴν θάλασσαν, ἐξ ἧς προήλθον τὰ ζῶα καί οἱ ἰχθύες ἀπαρραλλάκτως σχεδὸν ὅπως βλέπομεν ἔτι ἐν Αἰγύπτῳ ἐξερχόμενα ἐκ τῆς γῆς ποτιζομένης διὰ τοῦ ὕδατος τοῦ Νεῖλου ἀπειρα ἔντομα καί ἄλλα ζῶα.»

Δὲν εἶνε λοιπὸν ἀνάγκη νά διηγηθῶμεν ἐνταῦθα ἐν ἐκτάσει τὴν παράδοσιν ταύτην, ὅπως παρατηρήσωμεν τὰ λάθη αὐτῆς, ὧν κυριώτατον ὅτι κατ' αὐτὴν ὁ Δημιουργὸς δὲν μετέσχε ποσῶς τῆς μορφώσεως τοῦ παντός. Οἱ ἐρευνεταὶ τοῦ συστήματος τούτου οὐδὲ αἰσθάνονται, ὡς φαίνεται, τὴν ἀνάγκην ἑνὸς πρώτου αἰτίου. Ἐντούτοις δέον νά δικαιώσωμεν τοὺς Αἰγυπτίους· διότι ἀναγινώσκοντες τὴν ἱεράν αὐτῶν γλῶσσαν (τὰ ἱερογλυφικὰ) μηχανόνομεν ὅτι οὗτοι ἐπίστευον γενικῶς ὅτι φύσις ἀψυχὸς καί συγκεκριμένη δὲν ἠδύνατο νά θεωρηθῆι ὡς ἡ ἀρχὴ πάντων τῶν πραγμάτων. Τινὲς μάλιστα τῶν Αἰγυπτίων ἐπίστευον ὅτι ὑπῆρχε μία ὑπερτάτη διάνοια, ἡ δημιουργήσασα τὸν Κόσμον, καί ἔτι ἐπίσης ὑπῆρχεν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ μία ἀνωτέρα διάνοια, τούτεστιν ἡ ψυχὴ. Ἀλλ' ἡ μεγάλη αὕτη καί ὑψίστη ἰδέα εἶχεν εἰσχυθῆ καί διατηρηθῆ μόνον ὑπὸ τινῶν ἀνθρώπων

καὶ παραγωγὸν ὄλων τῶν πραγμάτων. Τὸ ὑψηλὸν τοῦτο ὄν εἶνε ζωὴ, φῶς καὶ σοφία. Τὰ τρία ταῦτα ὀνόματα σημαίνουν τὴν αὐτὴν ἐκείνην δύναμιν, ἥτις παρήγαγεν ἐκ τοῦ μηδενὸς πάντα τὰ ὄντα, ὀρατά τε καὶ ἀόρατα.»

Ἐν ἐτέρῳ τινὶ χωρίῳ ἐπίσης εὐγλωττῶ δίδει καὶ ὄνομα τῷ ἀγνώστῳ τούτῳ ὄντι.

«Τὸ πᾶν παρήχθη ὑπὸ τοῦ Διὸς· ὁ βαθυτάτος τάρταρος, οἱ ἀθάνατοι θεοὶ καὶ θεαί· τὰ ὄντα καὶ τὰ ἐσόμενα περιείχοντο ἐξ ἀρχῆς ἐν τῷ εὐφρόνῳ κόλπῳ τοῦ Διὸς καὶ ἐκεῖθεν ἐξῆλθον. Ὁ Ζεὺς εἶνε ὁ πρῶτος καὶ τελευταῖος, ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος. Ὅλα τὰ ὄντα ἐξ αὐτοῦ παράγονται· εἶνε ἡ ζωὴ καὶ ἡ αἰτία ὄλων τῶν πραγμάτων· εἶνε ὁ πρῶτος πατήρ. Μία μόνη δύναμις ὑπάρχει· εἰς μόνος τῶν πάντων βασιλεύς.»

Τοιαῦται ἦσαν αἱ ὑψηλαὶ ἰδέαι, αἷς ὁ Ὅρφεὺς παρέλαθεν ἐκ τῶν Αἰγυπτίων, κατορθώσας νὰ μιμηθῆ τὴν ἱερὰν γλῶσσαν καὶ μυστήρια ἅπερ ἔκρυπτον ἀπὸ τοῦ πλήθους.

Ἀκολούθως θέλομεν γνωρίσει, ὁμιλοῦντες περὶ τῶν ἡμιθέων καὶ ἡρώων, τίνας ἦσαν οἱ ἀρχηγοὶ οἱ ὀδηγήσαντες εἰς τὴν Ἑλλάδα τὰς Αἰγυπτιακὰς καὶ Φοινικικὰς ἀποικίας· θέλει καταστῆ ἐπίσης γνωστὸν ὅτι, ὅτε ἔφερον ἐκεῖ τοὺς νόμους τὰ ἔθιμα, τὰς τέχνας καὶ τοὺς θεοὺς αὐτῶν, διατήρουν ἔτι αὐτοὶ οὗτοι ἀναμνήσεις τῶν ἀρχαίων παραδόσεων.

Ταῦτα ἀκοῦσι, φίλοι ἀκροαταί, πρὸς ἀπόδειξιν ὅτι ἡ καταγωγὴ τῶν μύθων θεμελιούται ἐπὶ τῆς ἀλλοιωθείσης μνήμης τῶν μεγάλων συμδάντων, ἅτινα προηγήθησαν τῶν μύθων.

Πρώτη καταγωγὴ τῆς εἰδωλολατρείας.

Φαίνεται ὅτι τὸ πρῶτον σπέρμα τῆς εἰδωλολατρείας πρέπει νὰ ζητήσωμεν ἐν τῇ οἰκογενείᾳ τοῦ Χάμ. Τὰ δυστυχεῖα ταῦτα τέκνα καταραμένον πατὴρ ἐλησμένησαν ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ τὰς σοφὰς συμβουλὰς τοῦ Νῳε, καὶ παραδοθέντα εἰς τὰ ἐκτυτῶν πάθη ἐζήτησαν ἀντικείμενα αἰσθητά, ὅπως προσφέρωσιν αὐτοῖς λατρείαν δεισιδαίμονα· ἐπειδὴ δὲ οἱ δύο υἱοὶ τοῦ Χάμ, Χαναὰν καὶ Μεσραῖν ἀποκατεστάθησαν εἰς τὴν Φοινικὴν καὶ Αἴγυπτον, πρέπει νὰ πιστεύσωμεν ὅτι εἰς τὰς δύο ταύτας χώρας ἐγεννήθη ἡ εἰδωλολατρεία. Ὁ Λουκιανὸς ρητῶς λέγει ὅτι «οἱ Αἰγύπτιοι ὑπῆρξαν οἱ πρῶτοι δόντες πνευματικὴν λατρείαν εἰς τοὺς θεοὺς· ὁ δὲ Ἡρόδοτος ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς ἱστορίας αὐτοῦ λέγει μετὰ βεβαιότητος τὰ ἐξῆς «Πρῶτοι οἱ Αἰγύπτιοι ἐγνώρισαν τὰ ὀνόματα τῶν 12 μεγάλων Θεῶν· ἐκ δὲ τῶν Αἰγυπτίων παρέλαθον αὐτοὺς καὶ οἱ Ἕλληνες.»

Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ Π. Γ. ζωγραφίζει τὴν Αἴγυπτον ὡς τὸ κέντρον τῆς εἰδωλολατρείας. Εἰς αὐτὴν, λέγει, ἔβασίλευον εἰς

τῆς Θράκης γυναῖκες ἐώρταζον αὐτοὶ τὰ ὄργια πρὸς τιμὴν τοῦ Διονύσου, κατεσπαράχθη ελευσινῶς ὑπ' αὐτῶν, λογιθεὶς ὡς ἔχθρος τῶν ἀσελγῶν τούτων τελετῶν. Ἦ δὲ κεφαλή τοῦ Ὁρφέως μετὰ τῆς λύρας φερεθείσα ὑπὸ τῆς Θαλάσσης εἰς τὴν νῆσον Λέσβον ἐτάφη αὐτοῦ, καὶ ἡ λύρα ἐκρεμάσθη εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἀπόλλωνος ὑπὸ τῶν ἐκεῖ ἱερέων. Ἄλλοι δὲ λέγουσιν ὅτι μετετέθη εἰς τὸν Οὐρανὸν μεταξὺ τῶν ἀστέρων.

πολλὰ μέρη οἱ μάχοι, οἱ μάντιες, οἱ οἰωνοσκόποι, οἱ ἐρμηνεῖς τῶν ὀνειρών, ἀποτελέσματα δυστυχεῖς λατρείας δεισιδαίμονος. Ἀπὸ τῶν χρόνων ἔτι τοῦ Μωϋσέως ἡ εἰδωλολατρεία ἦν εἰς τὸν ἀνώτατον αὐτῆς βαθμὸν. Ἰδοὺ λοιπὸν ἀναμφιδόλως ἡ χώρα ἐν ἣ ἔλαβε τὰς ἀρχὰς αὐτῆς ἡ εἰδωλολατρεία· ἐκεῖθεν δὲ διεδόθη εἰς τὴν ἀνατολήν, εἰς τοὺς τόπους ἐν οἷς κατῴκουν οἱ ἀπόγονοι τοῦ Σήμ, εἰς τὴν Χαλδαίαν (1), Μεσοποταμίαν καὶ τὰς γείτονας χώρας. Μετὰ ταῦτα μετέβη εἰς τὴν Δύσιν, παρὰ τοῖς ἀπογόνους τοῦ Ἰάφεθ, εἰς τὴν Μικρὰν δηλονότι Ἀσίαν, εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὰς νήσους. Ἡ Αἴγυπτος λοιπὸν καὶ ἡ Φοινικὴ εἶνε αἱ δύο χώραι, ἐν αἷς ἐγεννήθη ἡ εἰδωλολατρεία.

Πρῶτον ἀντικείμενον τῆς εἰδωλολατρείας.

Κατὰ τὸν περιφημον Βόσσιον ἡ ἀρχαιοτέρα εἰδωλολατρεία ἦν ἡ τῶν δύο ἀρχῶν, τοῦ Καλοῦ καὶ τοῦ Κακοῦ.

Οἱ ἄνθρωποι δηλονότι, ἰδόντες τὸν κόσμον πλήρη καλῶν καὶ κακῶν, μὴ ἔχοντες δὲ πλέον ὡς ὀδηγὸν τὴν ἱερὰν παράδοσιν, δὲν ἠδύνατο νὰ πιστεύωσιν ὅτι ἐν ὄν, οὐσιωδῶς καλόν, δύναται νὰ ἦν αὐτοῦργος τοῦ κακοῦ· διὸ καὶ ἐφεύρον δύο θεότητες ἴσας κατὰ τὴν δύναμιν καὶ αἰωνίους, πιστεύοντες ὅτι πᾶν καλὸν προήρχετο ἐκ τοῦ καλοῦ στοιχείου, πᾶν δὲ κακὸν ἐκ τοῦ κακοῦ. Ἀλλ' ὁ σοφὸς οὗτος, καίτοι βεβαιοῖ αὐτὴν ὡς ἀρχαιοτάτην, ἀγνοεῖ τὴν ἐποχὴν τῆς πλάνης ταύτης. Ὁ Πλούταρχος μάλιστα ἀριθμεῖ πολλοὺς τοὺς διδάξαντας τὴν διδασκαλίαν ταύτην καὶ ὁ Βόσσιος βεβαιεῖ ὅτι ὁ Ζωροάστρης εὗρεν αὐτὴν ἀποκατεστημένην ἤδη παρὰ τοῖς Πέρσας.

Περὶ τοῦ Ζωροάστρου τούτου οὐδὲν γινώσκωμεν, οὐδὲ τὸν χρόνον ἀκριβῶς καθ' ὃν ἔζη. Σοφοὶ δὲ τινες τῷ Βοσσίῳ σύμφωνοι ἐνόμισαν ὅτι οὗτος εἶνε ὁ Μεσραῖν, ὁ υἱὸς τοῦ Χάμ, ὁ μετὰ θάνατον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ὀνομασθεὶς Ζωροάστρης, τούτεστιν ἄστρον ζῶν, καταπέσας τοὺς Αἰγυπτίους νὰ προσφέρωσι θρησκευτικὴν λατρείαν εἰς τὰ ἄστρα. Ἀλλ' ἡ διαβεβαίωσις αὕτη εἶνε ἀσύμφωνος τῷ ὑπερτάτῳ ἐρισμῷ τῆς Θεότητος, τῷ πρὸ ὀλίγου ρηθέντι, καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν τοῦ Ζωροάστρου συγγραμμάτων ληφθέντι.

(ἀκολουθεῖ).

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΜΑΥΡΟΚΟΡΔΑΤΟΣ.

Ὁ ἄνθρωπος κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς νεότητος καὶ τῆς ἀγνοίας αὐτοῦ δὲν παύει ἀναγράφων ἐπὶ πίνακος πυκτοῦ τῶν πολλῶν αὐτοῦ φίλων τὰ ὀνόματα. Ἀλλὰ, περιτελλομένων τῶν ἐντυπῶν, κα-

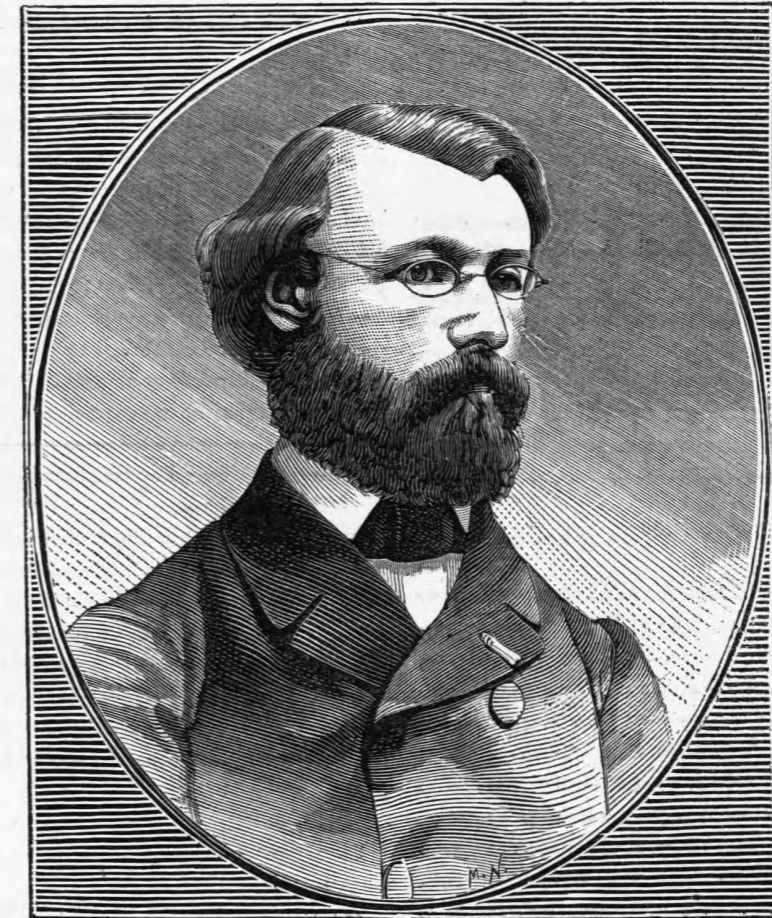
(1) Οὗτως ἐκαλεῖτο τὸ πάλαι τὸ νοτιοδυτικὸν μέρος τῆς Βαβυλωνίας χώρας ἐν Ἀσίᾳ ἐκτεινόμενον ἀπὸ τοῦ Εὐφράτου ποταμοῦ μέχρι τῆς ἐρήμου Ἀραβίας καὶ τοῦ Περσικοῦ κόλπου καὶ περιόριζόμενον ὑπὸ πλήθους ποταμῶν μικρῶν καὶ διωρύγων, εἰς ἄκρον εὐφορον καὶ ὁμοιον πρὸς τὴν χώραν τοῦ Δελτα τῆς κάτω Αἴγυπτου· νῦν δὲ καλεῖται Χαλδαία.

ταδαίνει πῶν βιωτικῶν περιστάσεων ἡ βροχὴ καὶ πνέουσι τῶν κοσμικῶν ἐναντοτήτων οἱ ἀνεμοὶ καὶ τοῦ πίνακος τὰ παμπληθῆ ὀνόματα ἢ ἀραιροῦνται ὑπὸ τοῦ χρόνου ἢ ἀπαλείφονται διὰ χεῖρος τῆς λησμοσύνης, τῆς ἀπαρνήσεως, τοῦ θανάτου· εὐτυχὴς δὲ ὁ θνητὸς ὁ περὶ τὴν βύτιν τοῦ βίου αὐτοῦ ἀνευρίσκων ἐν τῷ πολυτύχῳ τῶν φίλων πίνακι φίλου σκιάν.

Ἀπάλειψις ἕμως ἀπαλείψεως διαφέρει, ὀδυνηρότερα δὲ πατῶν εἶνε ἡ βικία, ὅταν μάλιστα συσσεισμός τις ἀναρπάζῃ ἀπροσδοκῆ-

τέθησαν καὶ οἱ τὸν πρὸ μικροῦ ἀποθανόντα Δημήτριον Μαυροκορδάτον ἀγαπήσαντες, διότι σπάνιος ἦτον ὁ μακαρίτης φίλος. Σπάνιος δὲ φίλος σημαίνει σπάνιος ἄνθρωπος.

Τὸν σπάνιον αὐτὸν ἄνθρωπον κατ' ἐξίχρῃσιν εἶχεν ἡ φύσις προικίσει, δοῦσα αὐτῷ νοῦν ἔμπεδον καὶ ψυχὴν ἀνδρώδη ἐν σώματι ραδινῷ. Εὐτύχημα δὲ ἀπεδείχθη ἡ ἕνεκα ἐθνικῶν περιστάσεων δυσκολία τῶν πρώτων αὐτοῦ ἡμερῶν διότι ὁ ἐξ εὐγενῶν, ἐν στενοχωρίᾳ ἀνατρεφόμενος, στομοῦται ὡς διάπυρος σίδηρος ἐν

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΜΑΥΡΟΚΟΡΔΑΤΟΣ.

τῶν φίλων, διότι οἶοναί ἐν ἐρημίᾳ ὁ ἐπιζῶν ὑπολαίπεται ἀπὸ τῆς στιγμῆς τοῦ ἐντεκταμοῦ ἐκείνου περιληγμένου, μεθ' οὗ συνέζησεν ἐν ἐνδομύχῳ κοινωνίᾳ πνεύματος καὶ συνεχρωτίσθη ἐν ὄρῳ χαρᾶς, ἐν ἡμέραις πένθους. Τοσοῦτον δὲ τὸ λυπηρὸν συμβᾶν φαίνεται αὐτῷ ἀηθῆς, ὥστε ἡ τυχοῦσα ἀναμνηστικὴ ἀρορμὴ αἴφνης ἀναπλάσσει κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ περίλυπον τοῦ μετακτεάντος τὸ εἰδωλόν, ἐξ οὗ δυσκόλως καὶ μετ' ὀδύνης ἢ φαντασίᾳ αὐτοῦ ἀποσπάται.

Κατὰ κινὸν λοιπὸν καὶ γανικὸν καὶ φυσικὸν οὕτω πως διε-

ύεται ψυχρῷ, ὁ δὲ ἀνευδὴς τῶν νέων βίος ἀνδραποδώδεις ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ ἀνάγκηδαις παρασκευάζει ψυχᾶς.

Ὁ Μαυροκορδάτος, ἐν Γερμανίᾳ καὶ Γαλλίᾳ φοιτήσας, ἐξέμαθεν ἰδίως τὰ νομικὰ. Ἐξέκλεψε δὲ ἀπὸ μὲν τῶν Γερμανῶν, οὗς ἐθαύμαζε, τὴν ἀσθηρότητα τοῦ ἦθους, τὸ ἀνένδοτον τοῦ χαρακτῆρος, τὴν λιτότητα ἐν τῷ βίῳ· ἀπὸ δὲ τῶν Γάλλων, οὗς ἠγάπα τὴν φιλορροσύνην ἐν ταῖς ἀνατροπαῖς, τὴν καλοκάγαθίαν ἐν ταῖς τρόποις, τὴν σαφηνειαντῶν λόγων.

Ἐτυχε δὲ ὁ Μαυροκορδάτος καὶ μητρός φιλολόγου καὶ θείου μουσοφιλήτου. Μεγάλη δὲ νομίζεται τύχης εὐνοία ἢ ἐν οἴκῳ πεφωτισμένη γένεσις, διότι εὐκόλως τις ἐποικοδομεῖ ἐπὶ προϋπαρχόντων στερεῶν θεμελίων, μετὰ μόχθου δὲ πολλοῦ καὶ ἰδρωτός ἀφθόνου τῆς ἐπιπόνου πτωχείας τὸ γέννημα κτίζει ἐκ βίθρων τὰ πάντα. Διὰ τοῦτο σπανίως ποιμὴν προβατῶν ἐγένετο βασιλεὺς καὶ υἱὸς κεραμέως τύραννος.

Ὁ Μαυροκορδάτος, αναγορευθεὶς ἐν Παρισίοις διδάκτωρ τῶν νομικῶν, ἐπέστρεψε πλήρης ἐλπίδων εἰς τὰς Ἀθήνας, ὅπου καὶ οἱ γονεῖς αὐτοῦ κατέκλουν καὶ πολλοὶ αὐτοῦ συγγενεῖς. Ἄλλ' οὔτε ἡ σύντροφος αὐτοῦ ἀρετὴ οὔτε αἱ πολλαὶ αὐτοῦ γνώσεις ἐχρησίμευσαν αὐτῷ· διότι ἐν Ἑλλάδι τοὺς μὲν ἐρποντας καθίζουσιν ἐκ δεξιῶν, τοὺς δὲ ὀρθῶς ποδὶ περιπατοῦντας ἐξ εὐωνύμων. Ἄλλ' ὁ Μαυροκορδάτος ἐδόξασεν ὅτι μεγάλως συμβάλλει πρὸς οἰκοδομὴν ἡθους ἐλευθερίου ὁ μέλας ζωμὸς· ταύτην δὲ τὴν πεποιθησὶν ἔχων, οὔτε προσήχετο οὔτε ἐκάμπτετο. Ἐν τούτοις δὲ ὡν ἐκλήθη ὑπὸ τῶν ἐφόρων τῆς ἐν Σμύρῃ Εὐαγγελικῆς σχολῆς καὶ ἀνετέθη αὐτῷ καθηγησιὰ ἐν αὐτῇ καὶ ἡ σχολαρχία παρὰ μῆνα.

Κατὰ πρώτην προσβολὴν φαίνεται ἀλλόκοτος ἢ παρὰ μῆνα σχολῆς ἡγεμονία. Ἄλλ' οἱ νομίζοντες τὸ ἔργον καὶ δυσχερὲς καὶ δυσβάστακτον, τοιοῦτον δὲ πραγματικῶς εἶνε, ἀποφεύγουσι καὶ τὴν ἐξ αὐτοῦ τιμὴν καὶ τὸ μέγεθος τῆς εὐθύνης. Ὅπως μάλιστα ὁ Μαυροκορδάτος διετύπωνε τῆς Εὐαγγελικῆς σχολῆς τὴν διέυθυνσιν, ὀλίγοι ἠδύναντο ν' ἀκολουθήσωσιν, ὀλιγώτεροι δὲ νὰ μιμηθῶσιν αὐτόν. Ἴδου δὲ διὰ τί.

Κατὰ πᾶν σάββατον μετὰ τὸ τέλος τῶν μαθημάτων συνήρχοντο οἱ διδάσκοντες καὶ ἐσταμίζον ἐκάστου μαθητοῦ τὰ ἐβδομαδιαία ἔργα. Ἐὰν δὲ ἐκ τῆς τοιαύτης σταθμίσεως πολλοὶ προέκυπτον μαθηταὶ χωλαίνοντες, προστίθετο ζήτημα, τίς ἢ αἰτία τῆς χωλείας, ὁ μαθητῆς, ὁ διδάσκων ἢ τῆς διδασκαλίας τὸ σύστημα; Ἡ αὐτῆρα δὲ αὕτη ἔρευνα συνήθως παρετίνατο μέχρι τοῦ μεσονυκτίου ἢ δὲ πορεῖα τῆς ἐπιούσης ἐβδομάδος ἐκονομεῖτο κατὰ τὸν ἔλεγχον τοῦ σαββάτου. Ὅσκις δὲ ὁ Μαυροκορδάτος κατὰ τὸν μῆνα τῆς σχολαρχίας αὐτοῦ ἐτιμῶρει μαθητὰς, συνετιμῶρετο μετ' αὐτῶν, διότι παρέμενεν ἐν τῇ σχολῇ καὶ κατὰ τὰς ὥρας τῆς διακοπῆς τῶν μαθημάτων, τοὺς τιμωρουμένους ἐπισκοπῶν καὶ διὰ πατρικῶν παραίνεσεων ἐμψυχῶν. Δύο δὲ ἀπήνησα καθ' ἕνα τὸν βίον μου διδασκάλους μαινομένους, τὸν πρῶταν τῆς Ἰονίου ἀκαδημίας Κρανηδηνὸν καὶ τὸν παρὰ μῆνα ἡγούμενον τῆς ἐν Σμύρῃ Εὐαγγελικῆς σχολῆς Δημήτριον τὸν Μαυροκορδάτον. Εἰς τούτον δὲ πρεπόντως ἀρμόζει τὸ παρὰ τοῦ ἀποστόλου Παύλου εἰρημένον «Ἐὰν μυρίους παιδαγωγούς ἔχητε ἐν Χριστῷ, ἀλλ' οὐ πολλοὺς πατέρας». Ἀληθῶς δὲ ὁ Μαυροκορδάτος καὶ ἐδίδασκε καὶ παρὰ μῆνα ἠγεῖτο τῆς Εὐαγγελικῆς σχολῆς οὐχὶ ὡς παιδαγωγὸς καὶ διδάσκαλος ἀλλ' ὡς πατήρ.

Ὁ Μαυροκορδάτος ἠγάπησε τὴν Σμύρνην καὶ τὴν σχολὴν αὐτῆς, διότι οὔτε πόλις ἀνατολικῆ Ἑλληνικώτερα τῆς Σμύρνης ὑπάρχει οὔτε σχολὴ τῆς Εὐαγγελικῆς μάλλον ἐλευθεριακούσα. Ἦθελε δὲ παραμείνει ὁ Μαυροκορδάτος ἐν Σμύρῃ, ἂν οἱ Σμυρ-

ναῖοι συγκατετίθεντο νὰ δώσωσιν εἰς τὸ ἐπίκαιρον αὐτῶν σχολεῖον κανονισμὸν τελειότερον. Ἄλλ' ἡ Κλωθὴ ἄλλως εἶχε κλώσει τοῦ χρηστοῦ αὐτοῦ ἀνθρώπου τὸ νῆμα καὶ ἰδοὺ ὁ Μαυροκορδάτος ἐκ νέου εἰς Ἀθήνας.

Μετ' οὐ πολλὰς ἀπὸ τῆς ἐπιστροφῆς αὐτοῦ ἡμέρας ὁ πολυμαθὴς αὐτὸς τῶν νομικῶν διδάκτωρ ἐξησφάλισε τὸν μέλανα ζωμόν, κατ' ἰβίαν διδάκτων τὴν γλώσσαν τὴν Γαλλικὴν, ἣν ἐπισταμένως ἀπὸ στήθους ἐγίνωσκε. Μετ' οὐ πολὺ δὲ διωρίσθη πρωτοδίκης. Βεβαίως δὲ οὔτε σοφώτερος οὔτε δικαιοτέρως ἐκάρησεν ἐπὶ τῆς δικαστικῆς ἔδρας πρωτόκλητος δικαστής.

Ἄλλ' ἰδοὺ αἴφνης ὁ Μαυροκορδάτος πλοῦσιος.

Μήπως εὖρε θησαυρόν;

Ἀληθῶς εὖρε θησαυρόν; γυναικα δηλ. ἀγαθὴν, ἄτρον πολυγράμματον, εὐγενῆ, πλοῦσιον. Ἐμνήσθη δὲ καὶ τοῦ χρηματικοῦ τῆς γυναικὸς πλοῦτου, διότι ἐχρησίμευσε πρὸς φανέρωσιν τοῦ ἀμεθύστου ἥθους τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς. Μεθύσκειται δὲ ὁ ἀνθρωπος παρὰ πότον, ἐν εὐτυχίᾳ, ἐν ἀρχῇ. Ὁ Μαυροκορδάτος δὲ καὶ εὐτυχίᾳς εἶχε μόνον δὲν ἐμέθυσεν, ἀλλ' ἐξῆ μὲν φειδομένως, ἐνηργεῖται δὲ ἀπειθῶς καὶ κρύπτων ἀπὸ τῆς ἀριστερᾶς αὐτοῦ τῆς δεξιᾶς τὰς εὐεργεσίας. Αὕτη δὲ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ἡ ἀγαθοποιὸς ροπή ἐξεδηλώθη ἀριδῆλως μετὰ τὴν σύστασιν τοῦ ἐν Ἀθήναις πτωχοκομείου, ὃ ἐκυβέρνησεν ἀπὸ τῶν πρώτων αὐτοῦ ἡμερῶν, διημερεύων μετὰ χαρᾶς ἐν αὐτῷ, ἐν μέσῳ πάσης νόσου καὶ πάσης μαλακίας.

Ὁ Μαυροκορδάτος ἐχρημάτισε τμηματάρχης τοῦ ὑπουργείου τῆς παιδείας, πληρεξούσιος τῆς τελευταίας ἐθνικῆς συνελεύσεως, ὑπουργὸς τῶν ἐξωτερικῶν, πρῶτος τῆς Κερκύρας νομάρχης, ἐπὶ τέλους δὲ ὑπουργὸς τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς δημοσίας ἐκπαίδευσσεως. Ἐν πάσῃ δὲ τῆς πατριδος ὑπηρεσίᾳ ἐγένετο τύπος ἀκριβείας ἐσχάτης, φιλοπονίας ἐσχάτης, εὐθύτητος ἐσχάτης.

Ἄλλ' ἠλλοίωσε κατὰ τι τὰ δημόσια πράγματα;

Εἰς μόνος ἀνθρώπος δὲν θύναται ν' ἀντιταχθῆ κατὰ στροβίλου πολλῶν παρεμβαίνων ὅμως συγγένει ὅπως οὖν τὸν χρόνον αὐτῶν τὸν ἀνόςιον. Αὕτη δὲ αὐτοῦ ἡ παρέμβασις δικαίᾳ τῷ λόγῳ λογιζέται αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην, διότι γίνεται πολλοῖς σωτηρίου ἀντιστάσεως παράδειγμα.

Τὴν ἐν παντὶ δὲ ἀπραδειγματίστον ἀκριβείαν τοῦ Μαυροκορδάτου καὶ τὸ ἀπότηρον τοῦ χαρακτηῆρος αὐτοῦ μαρτυρεῖ τὸ ἐξῆς γεγονός.

Τὴν τελευταίαν ἡμέραν τοῦ ἐν Ἀθήναις ἐμφυλίου πολέμου ἔφθασεν ὁ Μαυροκορδάτος εἰς Πειραιᾶ ἐξ Ἰταλίας μετὰ τῆς μητρὸς αὐτοῦ καὶ μιᾶς αὐτοῦ ἀνεψιάς. Μόλις δὲ ἀποβὰς ἐγκαταλείπει τὰ προστάσιας δεδωμένα ἀγαπητὰ αὐτῷ γυναικα καὶ ἀναβαίνει εἰς Ἀθήνας. Σπεύδει δὲ πρὸς τοὺς μαχόμενους φίλους αὐτοῦ καὶ συντελεῖ πρὸς κατεύνασιν τῆς ἀγριότητος τοῦ πῆθους αὐτῶν. Μετὰ τὸ τέλος δὲ τῆς ἀβελφοκτονίας κερὶ μέσας νύκτας, ὅτε ψυχῇ ζωτὰ δὲν ἐφαίνετο οὐδ' ἐτόλμα νὰ φανῆ καθ' ὅσον, μεταβαίνει εἰς ἀπόκεντρον τι τῆς πόλεως μέρος, ὅπου κατέκει ἐπιστήθιος αὐτοῦ φίλος, διὰ νὰ κοιμηθῆ παρ' αὐτῷ. Κυρίως δὲ μετέβη παρ' αὐτῷ, διότι ἐκ Φλυορεντίας εἶχε πρὸς αὐτὸν προαναγγεῖλαι τὴν ἡμέραν τῆς ἐπιστροφῆς αὐτοῦ. Ἐνόμιζε δὲ μεγάλου κινδύνου πα-

ράδασιν οὐχὶ μόνον τὴν ἀθέτησιν τῶν ὑποσχέσεων ἀλλὰ καὶ τὴν ἀπλὴν ἀπὸ δρισθείσης συνεντεύξεως καθυστέρησιν, καὶ ἂν ἡ γῆ πυρὶ ἐμίσητο.

Ἰπὲρ πᾶν ἄλλο ὅμως μαρτυρεῖ περὶ τοῦ Μαυροκορδάτου ἡ ἐκδοσις τῶν «Θρησκευτικῶν μελετῶν», ἃς μετεγλώτισεν ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ, διότι ἐν τῇ πεντατόμῳ ταύτῃ μεταφράσει καταφίνεται ἡ λογίότης αὐτοῦ, ἡ ψυχικὴ αὐτοῦ διαθεσις καὶ τὸ περὶ Θεοῦ τῶν Χριστιανῶν βέβαιον αὐτοῦ φρόνημα.

Μετέφρασε δὲ ὁ Μαυροκορδάτος τὰς Θρησκευτικὰς μελέτας παίζων. Σπουδάζων δὲ ἐξεπῶνει ἐπιστημονικῶν περὶ Ἑλληνικοῦ δικαίου σύγγραμμα, οὗ τὴν Ἑλληνικὴν ὕλην μετὰ κόπου πολλοῦ συνήθροισε. Ἄλλὰ τίνας θνητοῦ τὰ σχέδια δὲν ἔμειναν ἀτελεῖ, ἀσυμπλήρωτα: Τοῦτο δὲ ἔπαθε καὶ ὁ Μαυροκορδάτος, ἀφῆκε δηλ. τὰ σπουδαιότερα τῶν ἔργων αὐτοῦ ἀτέλεστα, ἀνάρπαστος γενόμενος παρὰ λόγον.

Διὰ τί;

Οἱ ἀρχαῖοι, μὴ δυνάμενοι νὰ ἐξηγήσωσι τὸ ἀνεξήγητον αὐτὸ διαιεῖ, ἀπεκάλουν τὸ θεῖον φθονερόν. Ἄλλ' οἱ Χριστιανοὶ, ἀνεξιχνίαστα βλέποντες οὐχὶ μόνον τὰ τοῦ θανάτου ἀλλὰ καὶ τὰ τῆς γενέσεως καὶ τὰ τῆς ζωῆς, ἀπειροῦσι τὰ κατ' αὐτοὺς εἰς τὸν Θεὸν καὶ προσδοκῶσι νεκρῶν ἀνάστασιν. Διότι, ἐὰν ζωὴ τις μέλουσα δὲν ὑπάρχη, τῷ θνι εἶνε φθονερός, διότι ἀναρπάζει ἀπὸ τῆς, πόλεως τὸν χρήσιμον αὐτῇ πολίτην, ἀπὸ τοῦ οἴκου τὸν κηδε μόνον ἀπὸ τῶν ἐταίρων τὸν φίλον, ἀπὸ τῶν πτωχῶν τὸν προστάτην, ἀπὸ τῆς ἐπιστήμης καὶ τῶν γραμμάτων τὸν μουσολήπτον, ἐν ᾧ ἡ λυγρία αὐτοῦ εἶνε ἔτι ἐλαίον πλήρης καὶ αὐτὸς ἐλπιδῶν πλήρης.

Παραφρονῶν ὅμως οὕτω λαλῶν διότι παρεργόμενον παρέργεται τοῦ θανάτου τὸ πνεῦμα, τὸ μέγα, τὸ κραταῖον, τὸ διαλύον ἔρη, τὸ συντριβὸν πέτρας, καὶ ψαύει τὸν ἀνθρώπον· ἀλλ' οὐκ ἐν τῷ πνεύματι ὁ Θεός. Καὶ μετὰ τὸ πνεῦμα ἐπέργεται συσσεισμὸς καὶ παραλύει ἅπαντα τοῦ ἀνθρώπου τὴν δύναμιν· ἀλλ' οὐκ ἐν τῷ συσσεισμῷ ὁ Θεός. Καὶ μετὰ τὸν συσσεισμὸν ἐπιπίπτει πῦρ, ἀνάλισκον καὶ τὸ ἔσχατον ἕγνος τῆς ζωῆς· ἀλλ' οὐκ ἐν τῷ πυρὶ ὁ Θεός. Καὶ μετὰ τὸ πῦρ φωνὴ αὔρας λεπτῆς, κάκει ὁ Θεός· καὶ μετ' αὐτοῦ πᾶς ὁ ἐν Χριστῷ ἀποθνήσκων. Ἐν Χριστῷ δὲ ἀπέθανε καὶ ὁ φίλτατος Δημήτριος, οὗ ὅμοιος οὐδεὶς ἐν ἡμῖν ἀρέθη ζῶν.

Γ. ΖΩΝΙΟΣ.

(ἐκ τοῦ Ἀττικῶ ἡμερολογίου τοῦ ἔτους 1874).

ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ.

Τὴν ἐσπέραν τῆς 2 Ἰανουαρίου ὁ γνωστότατος εἰς τὸν ἐπιστημονικὸν κόσμον ἀπτρονόμος κύριος Ρουδὸλφος Φάλδ ἐπέβη τὰς δημόσιους αὐτοῦ ἀπτρονομικὰς διαλέξεις (populäre astronomische Vorträge). πραγματευθεὶς ἐν ἐκτάσει καὶ τοῖς πᾶσι καταληπτικῶς περὶ τοῦ τέλους τοῦ Κόσμου. Κατὰ τύχην,

παρευρεθέντες καὶ ἡμεῖς τὴν ἐσπέραν ἐκείνην ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς ἐμπορικῆς Ἀκαδημίας, ἐν ᾗ γίνονται τὰ δημόσια μαθήματα καὶ σημειώσαντες τὰ κυριώτερα τῆς διαλέξεως τοῦ διασημοῦ ἀπτρονόμου, μεταδίδομεν περίληψιν αὐτῶν τοῖς φιλομαθεῖσι τοῦ Μέντορος ἀναγνώσταις.

Ἡ περὶ τοῦ τέλους τοῦ Κόσμου ἰδέα εἶνε κατὰ τὸν κύριον Φάλδ ἀρχαιοτάτη ἐπὶ Ἡσιόδου ἀκόμη ἐπιστεῦετο γενικῶς ὅτι οἱ πλανῆται θέλουσι συγκρουσθῆ ποτε καὶ καταστραφῆ διὰ πυρὸς ἢ ὕδατος. Κατὰ τὰς πρώτας μετὰ Χριστὸν ἑκατονταετηρίδας οἱ ἄνθρωποι ἐπίστευον ὅτι ὁ Κόσμος θέλει καταστραφῆ τὸ χιλιεστὸν μετὰ Χριστὸν ἔτος, ὃ δὲ περιώνυμος Νουστράδαμος, ὡς ἄλλη Πυθία, ἐπροφήτευσεν ὅτι τὰ «συντέλεια τοῦ Κόσμου» ἔσονται κατ' ἐκείνο τὸ ἔτος, καθ' ὃ ἡ ἑορτὴ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τύχη τὴν μεγάλην Παρρασκευῆν, ἢ τοῦ Ἁγίου Μάρκου τὴν Κυριακὴν τοῦ Πίσχα καὶ ἡ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τὴν ἡμέραν τῆς Ἁγίας Δωρεᾶς (Frohleichnamstag. Corpus Domini), ἐν ἄλλοις λόγοις δ' ὁ Νουστράδαμος τὴν πράγματι προφήτης, τὸ 1866 θέλει ἐκμετρήσει τὸ ζῆν ὁ Κόσμος.

Ταῦτα ἐν προομιῳ εἰπὼν ὁ κύριος Φάλδ μετέβη εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν λογικῶν καὶ ἐπιστημονικῶν πιθανῶν καὶ δυνατῶν αἰτιῶν τοῦ τέλους τοῦ Κόσμου καὶ ἰδὼν τοῦ ἡμετέρου Πλανήτου. Τὰ αἰτια ταῦτα εἶνε· α) ἡ πλησίσις τῆς Γῆς πρὸς τὸν ἥλιον β) ἡ τῆς Σελήνης πρὸς τὴν Γῆν, ὅτε ἡ θάλασσα θέλει ἐξέλθει τῆς κοίτης τῆς καὶ ὁ ἄξων τῆς Γῆς θέλει μεταβληθῆ, καὶ γ) ἡ ἀπόσθεσις τοῦ ἡλίου. «Ἡ τε ἡμέτερα Γῆ καὶ πάντες οἱ τοῦ ἡμετέρου ἡλιακοῦ συστήματος πλανῆται πλησιάζουσι ἕνα ἐν πρὸς τὸν ἥλιον, συνεπέει τῆς ἀεὶ προδιδιούσης σμικρύνσεως τῆς τροχιάς αὐτῶν, ἥτις εἶνε γεγονὸς ἐπιστημονικῶς ἀποδεδειγμένον καὶ προεργόμενον καὶ ἐξ ἄλλων μὲν αἰτιῶν καὶ ἐκ τῶν πολλῶν μετεώρων, τὰ ὅποια συναπαντῶντα τοὺς πλανῆτας κωλύουσι τὴν κεντροβύουα αὐτῶν δύναμιν καὶ αὐξάνουσι τὴν κεντρομόλον τῆς κεντρομόλου δὲ δυνάμειως (ἥτοι τῆς βαρύτητος) ἕνα ἐν αὐξανομένης, κατ' ἀνάγκην πλησιάζουσι πρὸς τὸν ἥλιον καὶ ἐπὶ τέλους θέλουσι πέσει ἐντὸς αὐτοῦ.

Ἐκ τῆς πλησιάζσεως τῆς Σελήνης, περιοδικῆς οὐσης, οὐδένα κίνδυνον διατρέχει ἡ Γῆ, τοῦναντίον δὲ διὰ τῆς βαθμιαίας ἀποσθέσεως τοῦ Ἡλίου ἢ θερμοκρασίας θέλει ἐλαττωθῆαι βαθμηδὸν καὶ ἐπὶ τέλους πᾶσα ἐπὶ τῆς Γῆς ζωὴ θέλει παύσει. Ὁ Ἡλιος, σῶμα φλεγόμενον ὦν, διατρέφει τὴν ἐν αὐτῷ πυρὰν διὰ συμπεκνώσεως ἑαυτοῦ, ἐπομένως θέλει ἔλθει καιρός, καθ' ὃν, τῆς ἐν αὐτῷ πυρᾶς ἀποσθεσθείσης (ὅταν ἡ οὐσία του δὲν θὰ δύνηται νὰ συμπεκνωθῆ περισσότερον) θέλει ψυχρανθῆ. Εὐτυχῶς ἢ μεταβολὴ αὕτη προδύναται βραδύτατα καὶ θέλει ἐκδηλωθῆ, τῶν αἰώνων προτόντων, διὰ τῆς βαθμιαίας ἀλλοιωτέως τοῦ χρώματος τοῦ φωτός αὐτοῦ καὶ τῆς ἐκκρινεστέρως ἐμφανίσεως τῶν ἐπ' αὐτοῦ κηλίδων.

Αἰφνίδιον καταστροφῆς κίνδυνον διατρέχει ἡ γῆ α) ἂν συγκρουσθῆ πρὸς τινὰ τῶν διατεμνόντων τὴν τροχίαν αὐτῆς ἐννεακομητῶν, β) ἂν ἐπὶ τοῦ ἡλίου συμβῆ ἐκρηξίς ὕδρογόνου καὶ γ) ἂν διαρραγῆ ὁ φλοιὸς αὐτῆς. Ἐκ τῶν τριῶν τούτων κινδύνων οἱ δύο τελευταῖοι εἰσὶν ἀνυπόστατοι, διότι τὸ στάδιον τῶν

ἐκρήξεν τὸ ὑδρογόνου ἔπαυσε πλέον ἐπὶ τοῦ Ἥλιου, ὁ δὲ φλοῖος τῆς Γῆς εἶνε ἀρκούντως παχύς καὶ συμπαγῆς ἐν ἀντίθεσιν εἰς ὅποιονδήποτε καὶ ὅποσονδήποτε ἐπανάστασιν τῶν ἐντροσθίων αὐτῆς. Ὁ πρῶτος κίνδυνος εἶνε πιθανός, διότι ὁ μὲν κομήτης τοῦ Βιέλα θέλει διατάξει τὴν τροχίαν τῆς Γῆς τὴν 27 Νοεμβρίου 1878, ὁ δὲ τοῦ Λεονίδη (Leonidi) τὴν 13 Νοεμβρίου 1899· ἐλπίζομεν ἔμως ὅτι τὰ ἀπειλοῦντα τὸν πλανήτην ἡμῶν οὐράνια τέρατα θέλουσι παρεκκλίνειν ὀλίγον ὅταν εἰσέλθωσιν εἰς τὸν ἡμέτερον ζῳδικὸν κύκλον.

Ὡστε μεγάλη πιθανότης περὶ αἰφνιδίας τῆς Γῆς καταστροφῆς δὲν ὑπάρχει, ἀλλὰ μᾶλλον βεβαιότης περὶ βραδείας καὶ βαθμιαίας. Οὐ μόνον δ' ὁ ἡμέτερος πλανήτης καὶ τὸ ἡμέτερον πλανητικὸν σύστημα, ἀλλὰ καὶ τὸ Σύμπαν ὅλον θέλει καταστραφῆ, ὡς ἐξήχεται ἐκ τῆς μηχανικῆς θεωρίας τῆς θερμότητος. Πάντες οἱ πλανῆται τοῦ ἡμετέρου συστήματος θέλουσι συνενωθῆ μετὰ τοῦ Ἥλιου καὶ πάντες οἱ ἥλιοι τοῦ συστήματος τοῦ ἡμετέρου Γαλαξίου θέλουσιν ἐνωθῆ πρὸς ἀλλήλους καὶ ἀποτελέσουσιν ἓνα γιγαντώδη ἥλιον. Ἡ συγκέντρωσις αὕτη προδίδει βαθμίδον ἐν ὄλῳ τῷ Σύμπαντι· πᾶσα κίνησις μεταβάλλεται εἰς θερμότητα, ἥτις, ἀντανακλωμένη εἰς τὸν αἰθέρα, ἀντανακλάται πάλιν ὑπ' αὐτοῦ ἐν εἶδει κεντροκόλου δυνάμεως, μεταβαλλομένης πάλιν εἰς θερμότητα, ὥστε ὅταν τὸ Σύμπαν συνενωθῆ καὶ ἀποτελέσῃ τὸ τελικὸν σῶμα (τὸν γιγαντώδη ἥλιον), ὅλον τοῦ Σύμπαντος ἡ ἐνέργεια θέλει ἐνυπάρχει ἐν τῷ τελικῷ τούτῳ σώματι ὡς θερμότης, ἥτις θὰ ἦνε τόσον μεγάλη ὥστε θὰ μεταβάλλῃ αὐτὸ εἰς αὐτόν, εἰς τὴν ἀρχικὴν νεφέλην, ἥτοι εἰς τὸ Μηδέν, ἐξ οὗ ἡ μεταλλουργία τοῦ δημιουργοῦ δύναμις παρήγαγε τὸν Κόσμον. Ἐκ τῆς Νεφέλης ταύτης θέλει παραχθῆ πάλιν νέον Σύμπαν μὲ νέους κόσμους, νέους πλανήτας, νέους ἥλιους.

Ἡ ζωὴ τοῦ Κόσμου ἐκδηλοῦται διὰ ρυθμικῆς ἐκτάσεως (εἰς παραγωγὴν Σύμπαντος) καὶ συκνώσεως (εἰς παραγωγὴν ἀρχικῆς νεφέλης) καὶ δύναται κάπως νὰ παραβληθῆ πρὸς τὴν ἀναπνοὴν γιγαντώδους ζώου. Τὸ Σύμπαν εἶνε ὠρολόγιον τὸ ὅποιον ἐκχορδισθὲν χορδίζεται πάλιν ἀπ' ἐαυτοῦ, διότι ἡ δύναμις, ἣν ἐνέβαλεν αὐτῷ ὁ δημιουργός, εἶνε αἰωνία καὶ ἐπειδὴ οὐδεμία ἐν τῇ φύσει δύναμις ἀπάλλεται, τὸ χορδισμα καὶ ἐκχορδισμα τοῦτο τοῦ Σύμπαντος ἥτοι ἡ παραγωγὴ νέων κόσμων ἐκ τῶν λειψάνων τῶν παλαιῶν θέλει ἐπναλαμβάνεσθαι αἰωνίως, ἐν ἄλλοις λόγοις τέλος τοῦ Σύμπαντος δὲν ὑπάρχει, διότι τέλος τοῦ Σύμπαντος εἶνε ἀρχὴ Σύμπαντος.

Ἐν Βιέννῃ 4 Ἰανουαρίου 1874.

Ἀριστομένης Σταυριδῆς.

ΠΕΡΙ ΟΝΕΙΡΩΝ.

3.

Πότε ὄνειρευόμεθα· διάκρισις τῶν ὀνείρων.

Ἐπὶ πολὺν χρόνον ἐπεκράτησεν ἡ γνώμη ὅτι τὰ ὄνειρα ἡμῶν διακρούσι καθ' ὅλην τοῦ ληθαργίου τὴν διάρκειαν. Ὁ περίφημος μεταφυσικός Locke ἐπολέμησε τὴν γνώμην ταύτην δι' ἰσχυρῶν επιχειρημάτων, καθ' ὧν ἀντεπαξήληθεν ἀσθενῶς, νομίζομεν, ὁ διδ. Walls.

Οἱ νεώτεροι τῶν ψυχολόγων καὶ φυσιολόγων, οἱ διαπραγματευθέντες τὸ ἀντικείμενον τοῦτο, τείνουσιν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι «δὲν ὄνειρευόμεθα ἢ κατὰ τὰς ὥρας τοῦ ἐλαφροῦ ἡμῶν ὕπνου τοῦ πρὸ καὶ μετὰ τὸν λήθαργον». Τοῦτο ἀποδεικνύεται καὶ ἐκ τοῦ ὅτι τὰ πρῶτὰ ἡμῶν ὄνειρα φαίνονται ζωηρότερα καὶ ἐυκολώτερον ἀναπολοῦνται τῶν λαθόντων χώρων κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ ὕπνου ἡμῶν, ἅτινα μικρὰν καὶ ἀσθενῆ ἐντύπωσιν διατηροῦσιν ἐπὶ τῆς μνήμης, ἀπλῶς διότι μετὰ αὐτῶν ἰσχυρὸν ἐμπόδιον τῆς λήθης ἐνεβλήθη.

Δὲν πρέπει δὲ νὰ φανῆ παράδοξον τίνι τρόπῳ ἐν τόσῳ βραχεῖ χρονικῷ διαστήματι λαμβάνουσι χώραν ὄνειρα σχευοτενῆ καὶ κατὰ τὸ φαινόμενον ἀπαιτοῦντα ἀσυγκρίτως περισσότερον χρονικὸν διάστημα, διότι ἀπεδείχθη ὅτι ταῦτα ὀλίγων μόνον δευτερολέπτων ἔχουσι χρεῖαν. Ὁ ἀποδιδώσας λόγος Holland συνήθως ἐδιηγείτο, ὅτι ἀποκλῶν ν' ἀκούῃ φίλον του ἀναγινώσκοντα ὕψι-λορῶνως, ἀπεκοιμήθη καὶ ὄνειρεύθη. Αἱ λεπτομέρειαι τοῦ ὀνείρου ἔπρεπε νὰ ἐπασχολήσωσιν αὐτὸν τοῦλάχιστον ἐπὶ ἔν τέταρτον, ἂν ἐπεχίρει νὰ τὰς γράψῃ· ἐν τούτοις ἐξυπνήσας παρετήρησεν ὅτι ὁ φίλος του ἀνεγίνωσκε τὸ τέλος βραχείας προτάσεως, ἥς τὴν ἀρχὴν εἶχεν ἀκούσει πρὶν ἢ ἀπεκοιμηθῆ. Τὸ τοιοῦτον ἐπιβεβαιούσι πολλοὶ καὶ ἄλλοι μαρτυρίαι ὡς ἡ τῶν κυρ. Babbage, Macknish, Abercrombie κλ.

Μετὰ τῶν μαρτυριῶν τούτων ἡ τοῦ κ. Lavalette εἶνε μᾶλλον ἀξιωματικὴ καὶ ἀναφέρεται ἐν τῇ «Revue de Tavis» ὡς ἑξῆς:

«Καταδεδικασμένος εἰς θάνατον εὐρισκόμην ἐν τῇ φυλακῇ, ἐνθα νύκτα τινὰ ἐνῶ ἐκοιμώμην τὸ ὠρολόγιον τοῦ Palais de Justice σημαῖον τὴν δωδεκάτην τῆς νυκτὸς μ' ἀφύπνησεν. Ἦκουσα τὴν θύραν ἀνοικισμένην πρὸς ἀλλαγὴν τοῦ φρουροῦ, ἀλλ' εὐθὺς πάλιν ἀπεκοιμήθη· τότε ὄνειρεύθη ὅτι ἰστάμην ἐν τῇ ἐδῷ St. Honoré κατὰ τὴν γωνίαν τῆς ἐδοῦ de l'Echelle. Μεταγχορλικὸν σκότος ἐξηπλοῦτο εἰς τὰ περίεξ· τὰ πάντα εὐρίσκοντο ἐν ἡρεμίᾳ, ἀλλὰ ἀσθενῆς καὶ ἀβέβαιος θόρυβος διηγέρθη ἐξαίφνης. Παρετήρησα πρὸς τὸ τέρας τῆς ἐδοῦ τάγμα ἰππέων προχωρούντων πρὸς με· οἱ ἄνθρωποι καὶ οἱ ἵπποι ἔμως ἦσαν ἐκδραμόμενοι οἱ ἵπποι ἐκράτου λυμπάδας, ὧν αἱ πορφυραὶ φλόγες ἐφώτιζον τὰ ἐκδραμένα αὐτῶν πρόσωπα καὶ τοὺς αἰματώδεις μῦς!.. ὦρα καὶ λυσίκομοι γυναῖκες ἐφαίνοντο καὶ ἐξηρπνίζοντο ἐναλλάξ εἰς τὰ παράθρα ἐν βαθείᾳ σιγῇ. Ἀσθενεῖς καὶ ὑπόκωφοι στεναγμοὶ ἐπλήρου τὸν ἀέρα, ἐγὼ δὲ ἔμωσα ἐν τῇ ἐδῷ μό-

νος, ἐπολελιθωμένος ὑπὸ τῆς φρίκης καὶ ἀδυνατῶν νὰ σωθῆ διὰ τῆς φυγῆς.

Τὸ φρικαλέον τάγμα τῶν ἰππέων ἐξηκολούθει ἐν τούτοις διαβαῖον ἐνώπιόν μου, καλπάζον μετὰ τάχους καὶ ρίπτον βλοσυρὰ ἐπ' ἐμοῦ βλέμματα.

Ἡ πορεία αὐτῶν διήρκεσεν ἐπὶ πέντε ὥρας· ὀπισθὲν του ἠκολούθουν ἄπειροι ἄμαξαι τοῦ πυροβολικοῦ, πλήρεις αἰματορῦρων πτωμάτων, ὧν τὰ μέλη ἐσπράδαζον εἰσέτι. Τέλος ἡ σιδηρὰ πύλη τῆς εἰρκῆς ἐκλείσθη βραδύς καὶ ἐκ νέου ἀφυπνίσθη. Τὸ ὠρολόγιον ἐπανελάμβανε τὸν κτύπον τῆς δωδεκάτης τοῦ μεσονυκτίου, ὥστε ἡ φρικώδης ἐκείνη φαντασμαγορία δὲν διήρκεσεν ἢ ἐπὶ δύο—τρία μόνον λεπτά, ἐρ' ὅσον δηλ. χρόνον ἐξυπνήσας πρὸς ἀλλαγὴν τοῦ φρουροῦ. Τὸ ψῆχος ἦτο δραμὸν καὶ τὸ σύνθημα βραχύ, τὴν δὲ ἐπιούσαν ὁ δεσμοφύλαξ ἐπεβεβαίωσε τοὺς ὑπολογισμούς μου. Ἐν τούτοις δὲν ἐνθυμούμαι ἐν τῷ βίῳ μου συμβάν, οὕτως τὴν διάρκειαν νὰ δύναμαι ἀκριβέστερον νὰ ὑπολογίσω καὶ οὕτως αἱ λεπτομέρειαι νὰ ὄσιν ἐγκεχαραγμένα βεβήτερον ἐν τῇ μνήμῃ μου.»

Δὲν ὑπάρχει, νομίζομεν, ἀνάγκη ν' ἀναφέρωμεν καὶ ἄλλα τοῦ εἶδους τούτου παραδείγματα, διότι οἱ πλείστοι τῶν ἀναγνωστῶν μας ἐξ ἰδίας πείρας δύνανται πολλὰ τοιαῦτα νὰ προσθέσωσιν. Ἡ τοιαύτη παρατήρησις ἐπιτυχάνεται μᾶλλον κατὰ τὰς θερμὰς πρωίας, ὅποταν ὁ ἀνατέλλων Ἥλιος φωτίζει ἐνωρίς τὸν κοίτων ἡμῶν, ἐξυπνώμεν δὲ καὶ πάλιν μηχανικῶς κοιμώμεθα.

Ὁ λόρδος Broughain κυρίως διαπραγματεύεται περὶ τούτων ἐν τῷ συγγράματι του «Discourse of Natural Theology», ὁ δὲ διδ. Maenish ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου λέγει: «Ἐπάρχει ἀλήθεια τις περὶ τῶν ὀνείρων λίαν παράδοξος καὶ ἀξιοσημείωτος. Ὅποταν ἐξυπνήσας ἀφυπνισθῶμεν ἐκ βαθέως ληθαργίου ὑπὸ κράτους τινος ἰσχυροῦ, σιρὰ πράξεων, ἀπαιτούσων πρὸς ἐκτέλεσιν ὥρας, ἡμέρας ἢ καὶ ἐβδομάδας ὀλοκλήρους, διέρχεται διὰ τοῦ ἡμετέρου νοῦς μετὰ καταπληκτικῆς ταχύτητος· ὁ χρόνος φαίνεται ἐκμηδενιζόμενος καθ' ὑπερβολὴν. Ἡ ἐκτεταμένη χρονικὴ περίοδος ἀποβαίνει ἀπλή στιγμή, ἢ μᾶλλον μίση στιγμή δυνατόν νὰ συμπεριλάβῃ ὅλην περίοδον.

Ἐν μίᾳ στιγμῇ ἐπισυμβαίνουσιν ἡμῖν ἄπειρα συμβεβηκότα, βλέπομεν διαφόρους θέσεις καὶ ἀκούομεν πολλὰς παραδόξους φωνάς. Ἄν ἀφυπνισθῶμεν ὑπὸ ἰσχυροῦ καὶ μεγάλου κράτους, ἔχομεν τὴν ἰδέαν προγενεστέρου θορύβου μετὰ τῶν συσχετιζομένων μετ' αὐτοῦ σκηνῶν, γνωρίζομεν πρόσωπα καὶ ἐνθυμούμεθα ὀνόματα.

Ἄν φῶς τι φωτίσῃ αἰφνιδίως τὸν κοίτων ἡμῶν, ὄνειρευόμεθα ὅτι ὁ οἶκος εὐρίσκειτο ὅλος ἐντὸς φλογῶν κλ. Οἱ στοχασμοὶ οἱ διεγερόμενοι ἐν ἡμῖν εἰς τοιαύτας περιστάσεις εἰσὶν ἄπειροι καὶ αἱ σκηναὶ ποικίλαι.

Τὸ ὅλον συνιστᾷ τῷ ὄντι ἐν τῶν παραδοξοτέρων φαινομένων τοῦ νοῦς καὶ ἀναμιμνήσκει ἡμῖν τὴν ἱστορίαν τοῦ μονάρχου ἐκείνου τῆς Ἀνατολῆς, ὅστις, βυθίσας τὴν κεφαλὴν ἐν τῷ κάδῳ τοῦ ὕδατος τοῦ μάγου, ἐφαντάσθη ὅτι ὕδατοπόρηθεν ἐπὶ τῇ ὀλόκληρᾳ καὶ ἐπεσκέφθη πολλὰ πράγματα, ἐνῶ τὸ λουτρὸν ἐκείνου τῆς κεφαλῆς του δὲν διήρκεσεν ἢ ἐπὶ μίαν στιγμήν.»

Ὁ διδ. Gregory διηγείται περὶ ἀνθρώπου «ἄστως καθ' ὕπνον ἐδασανίζετο ὑπὸ σκελετοῦ τινος ἀποπειρωμένου νὰ πνίξῃ αὐτόν· τοσοῦτον ἠνωχλεῖτο ὁ ἀτυχῆς οὗτος ὑπὸ τοῦ φρικώδους τούτου ὀνείρου ὅσakis κατεκλίνετο ὕπτιος, ὥστε διώρισεν ἄνθρωπον ἐπὶ μόνῳ τῷ σκοπῷ νὰ ἐξεγείρῃ αὐτὸν ἄμα ἤθελε λάβει τὴν θέσιν ταύτην. Ἐν μίᾳ τῶν νυκτῶν ἐξ ἀπροσεξίας στιγμιαίας τοῦ φρουροῦ του συνελήφθη ὑπὸ τοῦ σκελετοῦ καὶ κατεβασανίσθη ὁ ἀγῶν ὑπῆρξε μακρὸς καὶ δεινός, ἐξύπνησε δὲ πλήρης φρίκης ἐλέγχων τὸν φρουρὸν ἐπὶ τῇ ἀμελείᾳ του· διεβεβαιώθη ἔμως ὑπ' αὐτοῦ ὅτι οὐδ' ἐπὶ δευτερόλεπτον δὲν εἶχεν ἐγκαταλειφθῆ, ἀλλ' ἄμα κατεκλίνθη τὸν εἶχεν ἀφυπνίσει.»

Πρὸς ἐτι σαφετέραν κατάληψιν τοῦ παραδόξου τούτου φαινομένου ὑπεθυμίζομεν τῷ ἀναγνώστῃ ὅτι ἡ διάρκειαι ὡς περὶ καὶ ἡ ὕλη εἶνε ἐπ' ἄπειρον διαίρεται, τὸ δὲ χρονικὸν ἐκείνου διάστημα, ὅπερ ἀποκαλοῦμεν στιγμήν, εἶνε σχετικῶς μόνον βραχύ. Ἐν αὐτῇ ἡμῶν τῇ ἐργαγορῇ οἱ διαλογισμοὶ ἡμῶν ἔχουσιν ἐκπληκτικὴν ταχύτητα καὶ δύναμιν ν' ἀναπολήσωμεν συμβεβηκότα ὀλοκλήρου βίου ἐν διαστήματι ὀλίγων δευτερολέπτων.

Περαίνοντες τὸ περὶ ὀνείρων κεφάλαιον τοῦτο δὲν κρίνομεν ἄπο σκοποῦ νὰ προσθέσωμεν ὅτι ὀπωσδήποτε κατὰ τὰ ὄνειρα ἡμῶν αἱ πράξεις τῆς ἡμέρας ἐπαναλαμβάνονται μετ' ἀλλοκοτῶν προσθηκῶν καὶ ἀλλοιώσεων. Μετὰ τῶν ὄσων περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ἄλλοτε ἀνεφέρωμεν ἀποδείξεις καὶ ἡ ἐξῆς τοῦ Γάλλου φυσιολόγου Grotiolet ἐπιμαρτυρεῖ σαφέστερον πείρας ἄλλης τὴν ἀλήθειαν τοῦ πράγματος.

Ὅποταν οὗτος κατεγίνετο εἰς τὴν σπουδαίαν αὐτοῦ περὶ τοῦ διοργανισμοῦ τοῦ ἐγκεφάλου μελέτην, εἶχεν ἐτοιμάσει πληθὺν ἐγκεφάλων ἀνθρωπίνων καὶ λοιπῶν ζώων, οὓς, ἀφ' ἑαυτῶν ἀφῆρεσε τοὺς ὕμνας, ἔθετο ἐντὸς ἀλκοχολίου. Συνεπεῖα τῶν ἡμερησίων τούτων ἐνασχολήσεων νύκτα τινὰ ὄνειρεύθη ὅτι ἀφῆρεσεν ἐπίσης, ἐξαγαγὼν τοῦ κρανίου του, τοῦ ἰδίου ἐγκεφάλου τοὺς ὕμνας καὶ ἔθετο αὐτὸν ἐν τῷ ἀλκοχολίῳ, εἶτα ἐπανέθεσεν αὐτὸν ἐν τῷ κρανίῳ του· ἀλλ' ἦδη ὁ ἐγκεφαλος σμικρυνθεὶς ὑπὸ τῆς ἐνεργείας τοῦ οἴνουπνεύματος δὲν ἐπλήρου ὡς πρότερον ἐντελῶς τὴν χωρητικότητα αὐτοῦ. Ὡστε ἠσθάνετο αὐτὸν ταλαντευόμενον ἐν τῷ κρανίῳ.

Ἐννοεῖται ὅτι ἀφυπνίσθη ταχέως ὑπὸ τοσοῦτον ἀλγεινοῦ αἰσθημάτων, ὅπως ἐπιβεβαιώσῃ τ' ἀνωτέρω διὰ μίσης περὶ πλέον μαρτυρίας.

Εἰσαγωγή

Εἰς τὴν μελέτην τῶν Ὀμηρικῶν ποιημάτων
ὑπὸ Θ. ΚΑΡΟΥΣΟΥ.
(συνέχεια ἀπὸ σελ. 124).

Ἀρχόμενοι λοιπὸν πρῶτον ἀπὸ τοῦ ὕψους, παρατηροῦμεν ὅτι, ἂν ἡ πραγματικὴ καὶ κυριώτεραι τοῦ ὕψους ἀρετὴ συνίσταται εἰς τὴν ἀκριβῆ καὶ πιστὴν ἀπεικόνισιν τῶν ἰδεῶν καὶ τῶν αἰσθημάτων.

των, ἂν τὸ ἀξιολογώτερον αὐτοῦ πλεονέκτημα εἴη τὸ νὰ προσαρμόζεται ὁλοσχερῶς εἰς τὸ εἶδος τοῦ περιστασιμένου πράγματος, τὸ νὰ ζωγραφίζῃ μετ' ἀναργείας καὶ ζωηρότητος καὶ αὐτὰς τὰς λεπτοτέρας πτυχὰς τοῦ νοῦ καὶ τῆς καρδίας, ἔπεται ἐπιούδει τῶν ἄλλων οὔτε ποιητῶν οὔτε λογογράφων κέκτηται τὴν ἀρετὴν ταύτην καὶ τὸ πλεονέκτημα εἰς τοσοῦτον ἔξοχον βαθμὸν, ὅσον ὁ Ὅμηρος. Οὐδαίς βέβαια εἶνε τοσοῦτον τεχνικὸς καὶ ἐπιτήδειος, ὅσον αὐτός, νὰ διαποικίλλῃ τὸ ὕψος τοῦ κατὰ τὸν προκείμενον αὐτῷ σκοποῦ, κατὰ τὴν φύσιν τοῦ πράγματος, οὗ τὴν περιγραφὴν προτίθεται. Οὐδαίς ἄλλος ἐπὶ τέλους τῶν ἐπικῶν ποιητῶν ἐμψυχώνει καὶ πλουτίζει τὴν διήγησίν του μὲ πλείονας ποιητικὰς καλλονας καὶ χάριτας, χρώμενος τὸ ὑψηλὸν καὶ τὸ σεμνοπρεπὲς εἰς τὰς περιγραφὰς, τὸ τερπνὸν καὶ τὸ χαρὶεν εἰς τὰ αἰσθητά, τὸ τολμηρὸν καὶ τὸ ζωηρὸν εἰς τὴν ἔκφρασιν. Παντοῦ δὴναμεις, σφοδρότης, μέγεθος. Τὰ πάντα εἶνε ἡ σεμνοπρεπὴ ἢ τρυφερὰ ἢ ἐπεκτροδίαιτα. Πᾶσα λέξις, πᾶσα φράσις, πᾶσα πλοκή λόγου μεταγορεύει εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀκούοντων ὕψος τι ἰδεῶν ἢ συγκινήσιν τινα πάθους καὶ αἰσθημάτων. Οὐδὲν ἀργόν, οὐδὲν περιττόν καὶ ἀνάχρηστον.

Θέλομεν δὲ νὰ σχηματίσωμεν ἀκριβοτέρην ἰδέαν τοῦ Ὀμηρικοῦ ὕψους; καταβαίνοντες ὀλίγον ἀπὸ ταύτης τῆς γενικότητος καὶ λαμβάνοντες τινα παραδείγματα, ἃς καταδειξώμεν τὴν ἔξοχον τοῦ ποιητοῦ δὴναμιν καὶ ἐπιδειξίοντα εἰς τὸ νὰ ἐξωτερικεύῃ καὶ νὰ ἐνσωματώσῃ διὰ τοῦ λόγου τὰς ἐννοίας καὶ τὰς ψυχικὰς του διαθέσεις μετὰ πλείστης ὁπτης ἀρεθείας καὶ ἐνεργότητος.

Καὶ βέβαια οὐδαμῶς καταρτίζεται τὸ πυρῶδες καὶ ἔξοχον τῆς γονίμου αὐτοῦ φαντασίας, εἴμῃ ὅτε ἐπιχειρεῖ νὰ περιγράψῃ μάχας ἢ τρικυμίας, ζωγραφῶν τοσοῦτον εἰκονικῶς τὸν τρόμον, τὸν θόρυβον, τὴν φοικίαν, ὥστε εἰσάγει τὸν ἀναγνώστην ἐν μέσω τῆς τῶν ὄπλων κλαγγῆς ἢ τοῦ τῶν κυμάτων ῥόχθου καὶ βρυχημάτων.

Ὅθεν καὶ ὁ Λογγίνος δικαίως ἐκθειάζει τὸ ὕψος τῶν στίχων ἐκείνων τῆς Ὁ' Ῥαψωδίας τῆς Ἰλιάδος, ἐν οἷς διαγράφει τὸν Πρωσειδῶνα ἐρχόμενον πρὸς βοήθειαν τῶν Ἑλλήνων.

*Τρέμεν οὐρεα μακρὰ καὶ ἔλη,
Ποσσὶν ὑπ' ἀθανάτοισι Ποσειδάωνος ἰόντος.*

Ἄλλ' εἰς τὴν Ὀ' Ῥαψωδίαν, ἔνθα ἅπαντες οἱ θεοὶ λαμβάνουσι μέρος εἰς τὴν μάχην, οἱ μὲν ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων, οἱ δὲ ὑπὲρ τῶν Τρώων, ἡ περιγραφή ὑψοῦται εἰς τὸ ἐπακρον τοῦ ὕψους καὶ τῆς μεγαλοπρεπειας. Ἄπασα ἡ φύσις ταράσσεται· ὁ Ζεὺς βροντᾷ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ· ὁ Ποσειδῶν τινάσσει τὴν γῆν μὲ τὴν τρίαινάν του· σείονται τὰ πλοῖα τῶν Ἑλλήνων, τὰ τεῖχη τῆς πόλεως, τὰ ὄρη· ἡ γῆ τρέμει μέχρι τοῦ πυθμένου, καὶ ὁ Πλούτων πηδᾷ ἐκ τοῦ θρόνου του, φοβούμενος μήπως ὁ φοικώδης καὶ ἀρχαιασμένος Ἄδης ἀνοίξας φανῇ εἰς τοὺς θνητοὺς καὶ ἀθανάτους.

*Δεινὸν δ' ἐβρόντησε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε
Ἵψόθεν· αὐτὰρ ἐνεσθε Ποσειδάων ἐτίναξε*

*Γαῖαν ἀπειροσίην ὄρεων τ' αἰπεινὰ κόρηνα·
Πάντες δ' ἐσειόντο πόδες πολυπιδάκου Ἰδης
Καὶ κορυφαὶ Τρώων τε πόλις καὶ νῆες Ἀχαιῶν.
Ἐδδεις δ' ὑπένερθεν ἄναξ ἀνδρῶν Ἀιδωνεύς,
Λείσας δ' ἐκ θρόνου ἄλτο καὶ ἴαχε· μή οἱ θηρεθε
Γαῖαν ἀναρρήξια Ποσειδάων ἐνοσίχθων,
Οἰκία δὲ θνητοῖσι καὶ ἀθανάτοισι φανείη
Σμερδαλέ, εὐφρανετα, τὰ τε στυγέουσι θεοὶ περ.*

(Π. Γ' 56—65.)

Ἄλλ' ἐπειδὴ ἐν τῇ Ἰλιάδι αἱ μάχαι συνεχῶς ἐπαναλαμβάνονται μέχρι κόρου, ὁ ποιητὴς ἐπίστανται ὅπως διατηρῇ ἀκαίαν τὴν περιέργειαν τοῦ ἀναγνώστη, ποτὲ μὲν παριστάνων ἕκαστον ἥρωα κινεσπρεπῶς πῶς ἀγωνιζόμενον, ποτὲ δὲ παρενείρων ἀξιολόγους πληροφορίας περὶ τῆς τύχης ἢ τῶν οἰκογενειακῶν των περιστάσεων, ποτὲ δὲ παρεμβάλλων τὴν σύμπραξιν καὶ ἐπικουρίαν ὑπερφυσικῶν ἔντων, ποτὲ δὲ τέλος πάντων ἐνδιετριβὼν περὶ τινὰς λεπτομερείας, ὡς π. χ. ὅτε περιγράφει ἀκριβῶς τὴν θέσιν τῆς πηγή, τὸ εἶδος, τὰ συνοδεύσαντα αὐτὴν περιστάτικα, τὸν τρόπον τῆς θεραπείας, κ.τ.λ. ὧν ἡ λεπτομερὴς περιγραφή κινεῖ τὴν τοῦ ἀκροατοῦ συμπάθειαν καὶ περιέργειαν.

Πρὸς τὸν αὐτὸν δὲ τοῦτον σκοπὸν, πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ ἐκ τῆς συσσωρεύσεως τῶν μαχῶν προστιγομένου θορυβοῦ καὶ μονοτρόπου, ὁ ποιητὴς ἐπενόησε καὶ ἄλλο μέσον, τὴν ἀφθονον χρῆσιν τῶν παραβολῶν, καὶ τοι ἐν μέρει προερχομένων καὶ ἐκ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ, ὅστις ἐγείρεται εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἀοιδοῦ ὑπὸ τῆς θέας ἀντικειμένων τοσοῦτον καταπληκτικῶν καὶ φοικαλέων, οἳ εἰσι αἱ ἀντιπαράταξις τῶν στρατῶν, αἱ πεισματώδεις συμπλοκαί, οἱ φόνοι, αἱ εὐχολαί καὶ οἰμωγαὶ ὀλλόντων τε καὶ ὀλλυμένων. Ὅτι δὲ ἀποτελεῖ τὸ ἐπαγωγὸν καὶ τερψίθυμον τῶν ποιητικῶν τούτων παραβολῶν, δὲν εἶνε μόνον ἡ διασάρχησις καὶ ἐξήγησις ἀντικειμένου τινὸς ἤττον γνωστοῦ· ἄλλου τινὸς γνωστοτέρου, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ ἐπέκτασις ἢ ὁ πλατυσμὸς τοῦ στοιχείου ἐκείνου τῆς παραβολῆς, ὅπερ χρησιμεύει πρὸς ἅπλην ἐπικόσμησιν αὐτῆς ταύτης. Οὕτως ἔστω πρὸς παράδειγμα ἡ ἐφεξῆς παραβολή (Π. Ν. 471).

*Ἄλλ' ἔμεν, ὡς ὅτε τις σὺς οὐρεσιν ἄλκι πεποιθῶς,
ὅστε μένει κολοουροτὸν ἐπερχομένων πολλῶν ἀνδρῶν
χῶρον ἐν οἰοπόλῳ, φροῖσσει δὲ τε νῶτον ὑπερθεῖν·
ὄφθαλμῶ δ' ἄρα οἱ πυρὶ λάμπειον· ἀτὰρ ὁδὸν ἀς
θήγει, ἀλέξασθαι μεμαῶς κίνας ἠδὲ καὶ ἀνδραγ·
Ὡς μέτεν Ἰδομενεὺς περικλυτὸς...*

Ἐνταῦθα ἡ σύγκρισσις εἶνε πλήρης εἰς τοὺς δύο πρώτους καὶ τελευταίους στίχους τοῦ χωρίου. Ἄλλ' ὁ ἔρμος χῶρος, ἡ φοικίσις τοῦ νῶτου, τὸ φολοερὸν τῶν ὄφθαλμῶν, τὸ ἀκόνημα τῶν δδόντων, ἀποκλειστικῶς ἀναφέρονται εἰς τὸ θηριὸν πρὸς ποιητικὴν καλλονὴν καὶ μείζονα γραμμικότητα τῆς συγκρίσεως.

Ἄυτη δὲ ἡ ἐπέκτασις, ἐκτὸς τοῦ ἐπι περιποιεῖ εἰς τὰς παραβολὰς πλοῦτον καὶ ποικιλίαν, πρέχει τὸ ἐνδύσιμον εἰς τὸν ποιητὴν, ὅπως θέτῃ εἰς ἐνεργείαν τὴν φαντασίαν του, εὐφρῶς ἀποικονίζων διαφόρῃ χαρακτηριστικὰ τοῦ βίου καὶ τῆς φύσεως καὶ ἐκθέτων ἐν συνόψει τὰς περὶ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῶν πραγμάτων σκέψεις του.

Ἄλλ' ἡ περιγραφικὴ δὴναμιν τοῦ ποιητοῦ ἀναδείκνυται λαμπρὰ καὶ ἔξοχος, περιστρεφομένη οὐ μόνον περὶ τὰ αἰσθητικὰ ἀντικείμενα ἀλλὰ καὶ περὶ ἠθικὰς ἐννοίας καὶ πάθη καὶ αἰσθητά, εἰς ὧν τὴν λεπτομερῆ περιγραφὴν καὶ ἐκτύλιξιν ἀπαιτεῖται ἴσως μεγαλειτέρῃ διορατικότητι καὶ βαθύνοια, παρὰ εἰς τὴν τῆς ἐξωτερικῆς φύσεως· διότι ἴδιον ἐκείνων εἶνε ἡ ἐδόμυχος συγκέντρωσις καὶ σύμπυξις δυσκόλως ὑποβαλλομένη εἰς τὴν ἀνατομίαν τοῦ λόγου καὶ εἰς διακεκριμένην ἔκθεσιν.

Προτίθεται π. χ. ὁ ποιητὴς νὰ παραστήτῃ τοὺς διλογισμοὺς καὶ τὰς κρίσεις ὑποκειμένου τινὸς; συνήθως δὲν διηγείται αὐτὸς τί διανοεῖται ἢ κρίνει τὸ ὑποκείμενον, ἀλλὰ μᾶς διαδραματίζει οὕτως εἰπεῖν, τὰ διανοήματα του, παριστάνων αὐτὸ πρὸς ἑαυτὸ συνδιαλεγόμενον, πρὸς τὸν ἑαυτοῦ νοῦν ἀποτεινόμενον καὶ ἐν κινήσει ἀπορίας καὶ δισταγμῶν συμβουλευόμενον περὶ τοῦ πρακτέου ἐὼν μεγαλήτορα θυμῶν, ὥστε αἱ ἰδέαι καὶ σκέψεις του τρόπον τινὰ προσωποποιεῦνται, καὶ ἡμεῖς γινόμεθα θεαταὶ τῶν ἐν τῇ διανοίᾳ αὐτοῦ ἀναπολούμενων. Ἐνταῦθεν ἐκείνοι οἱ ἐν τοῖς Ὀμηρικῶς ποιήμασι συχνάκις ἀπαντῶμενοι στίχοι.

*Ὁρθήσας δ' ἄρα εἶπε πρὸς ὃν μεγαλήτορα θυμῶν
στήθος δὲ πλήξας καρδίαν ἠρίπαπε μύθῳ.
Τέτλαθε δὲ κραδίη, καὶ κύντερον ἄλλο ποτ' ἔτλης.*

Πλείστα τοιαῦτα χωρὶα ἠδυνάμεθα νὰ συλλέξωμεν ἐκ τῆς Ἰλιάδος καὶ τῆς Ὀδυσσεΐας. Ἄλλὰ τὸ ὠραιότερον παράδειγμα τοῦ εἶδους τούτου εἶνε ἡ συνάντησις τοῦ Ἐκτορος μετὰ τοῦ Ἀχιλλέως (Π. Χ 98—130). Ὁ ἥρωας ἀπέναντι τοῦ φοβεροῦ ἀντιπάλου του διανοεῖται τί ὄφειλε νὰ πράξῃ εἰς τοσοῦτον δεινὴν περίστασιν· καὶ κατεστυμμένως διεξέρχεται τὰ ὑπαγορευόμενα αὐτῷ μέσα οὐχ ἤττον ἢ τὰς συνοδουόσας ταῦτα δυσχερείας καὶ κινδύνους. Ὅτι πρῶτον περίσταται αὐτῷ εἶνε ἡ φυγή· Ἄλλ' αὕτη ἀνίκεται εἰς τὴν στρατιωτικὴν του ὑπόληψιν. Ἀναλογίζεται τὰ δνειδῆ, ἅτινα μέλλει νὰ ὑποστῇ παρὰ τῶν συμπολιτῶν του. Τοιοῦτου αἴσχους προτιμότερος ὁ εὐκλεῆς θάνατος. Ἄλλὰ προχωροῦντος κατὰ τοῦ Ἀχιλλέως ἐκλείπει τὸ θάρρος του. Διανοεῖται ἤδη ὅπως ἐξικηθήσεται παρ' αὐτοῦ διὰ λύτρων τὴν ζωὴν του. Τὰ πάντα ἐν ριπῇ ὄφθαλμοῦ ἐπέρχονται εἰς τὸν νοῦν του, ἡ ὑποταγή, αἱ λέξεις καὶ αὐτὰ τὰ σχήματα, δι' ὧν ἐλπίζει νὰ ἐξιλεώσῃ τὴν ὀργὴν τοῦ Ἀχιλλέως. Ἡ ἀπέδοσις τῶν κτημάτων, οἱ βοοὶ τῆς συνθήκης, οἱ ὄρκοι, τὰ πάντα ἐν ἀκχερῇ παρίστανται εἰς τὴν φαντασίαν του. Ἄλλ' ἐκ τοῦ φόβου τούτου καὶ τῆς δειλίας αἴφνης μετατρέπεται εἰς ὀρθότερον κρίσιν διὰ τοῦ ἐφεξῆς στίχου.

Ἄλλὰ τίσι μοι ταῦτα φίλος διελέξατο θυμῶς;

Φοβούμεναι, λέγει, μήπως ἐγὼ μὲν προσπέσω εἰς τοὺς πόδας του ὡς ἰκέτης, αὐτὸς ὅμως δὲν μ' ἐλεήσῃ, ἀλλὰ μὲ θανατώσῃ γυμνὸν ἐντα τῶν ὄπλων μου, ὡς γυναικα. Προτιμότερον βέβαια νὰ ἀλληλομαχησώμεν καὶ ὅσον τάχιστα ἃς ἴδωμεν εἰς τίνα ἐξ ἡμῶν τῶν δύο ὁ Ζεὺς θέλει δώσει δόξαν.

Ἄλλ' ἡ αὐτὴ διορατικότης, ἡ αὐτὴ βαθύνοια ἐμφαίνεται καὶ εἰς τὸν τρόπον, δι' οὗ ὁ ποιητὴς ἐμβατεύει καὶ εἰς αὐτὰ τὰ ἐνδότατα τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας, ἐξισιχνάζει τὰς πρώτας πηγὰς τῶν αἰσθημάτων καὶ τῶν παθῶν, τὰ παρακολουθεῖ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν καὶ τὰ ἀποτελέσματα των· καὶ τὰ περιγράφει μὲ ὁπτην ἢ φύσιν των ἐπιδέχεται λεπτότητα καὶ ἀκρίβειαν.

Ἡ Ἰλιάς καὶ ἡ Ὀδύσσεια γέμουσι λαμπρῶν παραδειγμάτων τοῦ τρόπου, τοῦ προσκαίρου τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς, τοῦ οἴκτου, τῆς λύπης, τῆς στοργῆς, καὶ πλείστον ἄλλων ἐξόχων αἰσθημάτων, ἅτινα ἐνυπάρχουσιν εἴτε κοινὰ εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος, εἴτε ἴδια εἰς ἀτομικοὺς χαρακτήρας.

Ὅστω π. χ. ὅποια τρυφερότης, ὅποια περιπάθεια εἰς τὴν συγκινητικωτέραν ἐκείνην καὶ ἀπαράμιλλον συνέντευξιν τοῦ Ἐκτορος μετὰ τῆς Ἀνδρομάχης (Π. Ζ.), ἐνθα ζωγραφοῦνται μετὰ τοσαύτης εὐαισθησίας καὶ χάριτος ἅπασαι αἱ περιστάσεις τῆς συζυγικῆς καὶ πατρικῆς στοργῆς, ἐνθα ἐξικονίζεται μετὰ τοσαύτης ἐναργείας καὶ ζωηρότητος ὁ φόβος τοῦ παιδὸς ἐμβλέψαντος εἰς τὸν λόφον τῆς περικεφαλαίας τοῦ πατρὸς, καὶ ἡ μεταστροφή του εἰς τοὺς κόλπους τῆς τροφῆς, ἐνθα παριστάνεται μετὰ τοσαύτης ἐπιτυχίας καὶ φυσικότητος ὁ μὲν Ἐκτωρ ὡς καταθέτων τὴν περικεφαλαίαν του, λαμβάνων τὸν υἱὸν εἰς τὰς ἀγκάλας του καὶ εὐχόμενος τοῖς θεοῖς ὑπὲρ αὐτοῦ· ἡ δὲ Ἀνδρομάχη ὡς δεχομένη πάλιν τὸν υἱὸν μετὰ γέλωτος δακρυδέντος (δακρυόεν γαλάσασα, θαυμασία ὄντως ἔκφρασις πρὸς παράστασιν τῆς συνυπάρξεως δύο ἀντιθέτων ψυχικῶν καταστάσεων). Πάντα ταῦτα δὲν ἀποτελοῦσι τὴν φυσικωτέραν καὶ θελκτικωτέραν σκηνήν;

Διὰ τῆς αὐτῆς δὲ εὐαισθησίας καὶ δξότητος περιγράφει καὶ τὰς κατὰ τὰς διαφόρους θέσεις καὶ χαρακτηρὰς ἀναπτυσσομένης ποικίλας παραλλαγὰς τῶν αἰσθημάτων τοῦ τρόμου καὶ τῆς ἀγανακτήσεως ἢ τῆς λύπης καὶ τοῦ οἴκτου. Οὕτως εἰς τὴν Ἰλιάδα ἀπαντῶνται δύο χωρὶα, ἐν οἷς παριστάνονται τὰ ἀποτελέσματα θλιβεράς ἀγγελίας κατὰ τοὺς ἀντιθέτους χαρακτηρὰς τῶν ὑποκειμένων. Τὸ μὲν, ἐνθα ἀγγέλλεται εἰς τὸν Ἀχιλλέα ὁ θάνατος τοῦ Πατρόκλου, τὸ δὲ, ἐνθα ἡ Ἀνδρομάχη θρηγεῖ ἐπὶ τοῦ πτώματος τοῦ συζύγου τῆς (Π. Σ. 22 καὶ ἐρ. — Χ. 466 καὶ ἐρ.) εἰς ἐκατέραν περίπτωσιν αἱ φρένες τῶν θελπιμμένων καλύπτονται ὑπὸ νεφέλης λύπης· εἰς ἐκατέραν πίπτουσι κατὰ γῆς. Ἄλλ' ἡ μὲν θελπιμμένη Ἀνδρομάχη ἀποσπᾷ ἐκ τῆς κεφαλῆς τῆς τὰ κοσμήματα καὶ τὰ διασκορπίζει περίξ αὐτῆς· ὁ δὲ Ἀχιλλεὺς μαδιζει τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς του καὶ ρίπτει ἐπὶ τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ προσώπου του τὴν κόκκιν, ἐν ἣ κυλίνδεται. Αἱ θεράπαιναι ἐγείρουσι καὶ ὑποστηρίζουσι τὴν δέσποιναν, μήπως ἡ σφοδρότης τῶν σπασμῶν ἀποβῇ εἰς αὐτὴν θανατηφόρος. Ὅ δὲ

Ἐπιτομή τοῦ ἔργου τοῦ Ἡρώδου ἡλικίας διὰ τοῦ ζήλου ἀποκόψῃ τὸν λαϊκὸν του.

Προσέτι ὁ ποιητὴς, εἰς δὴν εἰς τὴν λεπτοτέραν αἰσθητικότητά τῆς ἡμετέρας φύσεως, περιγράφει τὴν ἐκ τῆς λύπης προσγινομένην ἠδονήν· διότι, κατὰ τὸν Ἀριστοτέλη (Ῥητορ Α'. ΙΑ') καὶ ἐν τοῖς πένθεσι καὶ θρήνοις ἐγγίγνεται τις ἠδονή, καθ' ἣσον ἡ ψυχὴ ἐν ταῖς πικρίαις αὐτῆς καὶ θλίψεσιν, ἐξωπερικουμένη καὶ ἐκπαύσσει τὰ παθήματά τῆς, εὐρίσκει παρηγορίαν τινὰ καὶ ἀνακούφισιν, ὡς βλέπομεν ἐν τοῖς ἐφεξῆς στίχοις (Ὁδ. Α. 211)

Ὅφρα καὶ εἰν Ἄϊθαο φίλας περὶ χεῖρε βαλόυντο ἀμφοτέρω κρυεῖο τεταρπώμεσθα γόοιο;

Ἡ περιγραφή ὅτι συνήθως συμβαίνει εἰς τὴν καρδίαν τοῦ οἰκτιρόντος, ὅστις συναισθάνεται οἶκτον καὶ θαυροῦαι διὰ τὰ δυστυχήματα τῶν ἄλλων ἀναλόγως τῶν ἰδίων αὐτοῦ δυστυχημάτων, καθ' ἣσον καὶ αὐτὸς ὑπέστη πολλά τοιαῦτα παραπλήσια. Παραδειγμα τοῦτου ἔχομεν τὴν περίστασιν, καθ' ἣν αἱ αἰχμαλῶτοι μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Πατρόκλου συνώδυσον τοὺς θρήνους τῆς Βρισηίδος (Ἰλ. Τ'. 301).

Ὡς ἔφατο κλαίουσ' ἐπι δὲ στενάχοντο γυναῖκες Πάτροκλον πρόφασιν, σφῶν δ' αὐτῶν κηδε' ἐκάστη.

Ἐνθα καὶ ὁ Terrasson ἐκπαύσσει οὕτως "Selon mon goût particulier voilà le trait le plus fin qui soit dans toute l'Illiade: rien n'est plus naturel que l'image que le poète nous présente de ces pauvres filles, qui se trouvant depuis assez longtemps entre les mains d'un vainqueur, renouvellent leurs larmes à l'occasion des nouveaux objets de tristesse qui les environnent, quoique elles y prissent peu de part." (Dissert sur l'Illiade, part IV. c. 4)

Τέλος δὲ περιγράφει ὅχι μόνον τὰ συνήθη ἀποτελέσματα τῆς ὀργῆς

Χόλος, ὅστε καὶ ἄλλων οἰδάει ἐν στήθεσσι πύκα περιφροσθέντων,

ἀλλὰ καὶ μὲ τρόπον ἐμφατικὸν καὶ ἐντεχνον τὰς δύο ἀντιθέτους καταστάσεις τοῦ πάθους τούτου, εἴτε ἐκδηλουμένου δι' ἐξωτερικῶν σημείων, ὡς διὰ τῆς τῶν ὀμμάτων σπινθηροβολήσεως (Ἰλ. Α 103)

μίνεος δὲ μέγα φρένες ἀμφιμέλαιναί πύμπλαντ', ὅσσοι δὲ οἱ πυρὶ λαμπετόωντι ἔκπην,

εἴτε ἀπεναντίας ὑπολανθάνοντος καὶ κρυπολακτοῦντος πρὸς ἐκδήλησιν (Ὁδ. Ρ. 465)

ἀλλ' ἀκίων κίνησε κήρη, κακὰ βυσσοδομείων.

Τέλος δὲ, ἵνα συμπληρώσωμεν τὰς περὶ τοῦ περιγραφικοῦ

ἔργου τοῦ Ὀμήρου θεωρίας, ἐκτὸς τῆς εὐκρινείας αὐτοῦ καὶ καθαρότητος, ἐκτὸς τῆς καταλληλίας καὶ προσαρμογῆς αὐτοῦ εἰς παράστασιν διαφόρων χαρακτήρων εἰς ἐξεικονιστὶν διαφόρων ἰδεῶν, παθῶν, αἰσθημάτων, ὁ ποιητὴς ἐξέχει προσέτι καὶ εἰς τὴν θαυμασίαν τέχνην τοῦ νὰ διαστέλλῃ ἢ συστέλλῃ, τῶν νὰ ἐπεκτείνῃ ἢ συντέμνῃ τὴν περιγραφὴν κατὰ τὴν φύσιν καὶ τὸν σκοπὸν τοῦ περιγραφομένου ἀντικειμένου. Πρόκειται π. χ. περὶ ἀντικειμένων ὑψηλῶν καὶ μεγάλων κινούντων ἡμᾶς εἰς θαυμασμόν καὶ ἐκπληξιν καὶ ἐγειρόντων εἰς τὴν ψυχὴν μας τι ἀνώτερον πάσης ἐκφράσεως, ὅπερ αἰσθάνεται μὲν ἡ ψυχὴ, ἀδυνατεῖ ὅμως ὅπως εὐρη λόγους ἱκανοὺς πρὸς ἐξήγησιν τοῦ αἰσθηματός τῆς; Ἀνάγκη λοιπὸν ὁ περιγράφων τοιοῦτου εἴδους ἀντικείμενον νὰ περιορίζεται μόνον εἰς τὰ μᾶλλον διάστημα καὶ ἐξέχοντα χαρακτηριστικὰ αὐτῶν, ἂν μέλλῃ νὰ ἐλλύσῃ τὴν προσοχὴν καὶ νὰ ὑψώσῃ τὴν φαντασίαν τοῦ ἀκροατοῦ· ἄλλως ἢ περιγραφή ἐκπίπτουσα εἰς λεπτομερείας καὶ διεξοδικότητας ἀποδραίνει ψυχρὰ καὶ κακόζηλος. Ἰδοὺ πόσον μεγαλοπρεπῶς καὶ συντόμως μᾶς παριστάνει ὁ ποιητὴς τὸν Δία μόνον νεύοντα καὶ σείοντα τὸν Ὀλυμπον;

Ἡ, καὶ κτανέησιν ἐπ' ὀφρύσι νεῦσε Κρονίων. Ἀμβρόσιαι δ' ἄρα χεῖται ἐπερώσαντο ἄνακτος Κρατὲς ἀπ' ἀθανάτιοι μέγαν δ' ἑλέειξεν Ὀλυμπον. (Ἰλ. Α. 528)

Ὅποιον δὲ ἐντύπωσιν τρόμου καὶ ἐκστάσεως ἐγείρουν εἰς τὴν ψυχὴν οἱ ὀλίγοι ἐκεῖνοι στίχοι, δι' ὧν περιγράφεται ἡ ἀγανάκτησις τοῦ Ἀπόλλωνος, ὅστις διὰ τὴν εἰς τὸν ἱερέα του γενομένην ὑβρίν ὑπὸ τοῦ βασιλέως Ἀγαμέμνονος καταβαίνει ἐξ οὐρανοῦ μετὰ τοῦ τόξου καὶ τῶν βελῶν του καὶ διαχέει εἰς ἔθρον τὸν Ἑλληνικὸν στρατὸν θάνατον καὶ ἔλεθρον Ἄπο τῆς παρακλήσεως τοῦ ἱερέως μέχρι τῆς τοῦ θεοῦ εἰς τὸ στρατόπεδον καταβάσεως δύο μόνον στίχοι ἐξαρκοῦσιν:

... Τοῦ δ' ἔκλυε Φοῖβος Ἀπόλλων, βῆ δὲ κατ' Ὀλύμπιο κρηῖνων χωόμενος κῆρ (Ἰλ. Α'. 43.)

Ἐκπληκτικώτερα εἶνε ἡ τελικὴ καταστροφή, ἐμπεριεχομένη εἰς ἕνα μόνον στίχον.

Βάλλ' αἰεὶ δὲ πυραὶ νεκῶν καιόντο θαμειαί (αὐτόθι 52).

Ἐνταῦθα ἡ φθορὰ τοῦ λοιμοῦ ἐκτίθεται ζωηρότερον παρὰ ἐὰν περιεγράφετο λεπτομερῶς ὁ τρόπος, δι' οὗ ἐνοσκήψας ἐμείνετο, ἢ τὰ κακὰ τῶν ὑπὸ τῆς νόσου πασχόντων.

Ὁὕτως ἀλλοτρίως εἰς δύο μόνους στίχους περιλαμβάνεται ὁ θάνατος τοῦ Πατρόκλου, ὁ φονεὺς, ἡ περὶ τὸ πτώμα μάχη, ἡ περὶ τῶν ὄπλων σκύλευσις.

Κεῖται Πάτροκλος· Νέκυος δὲ πέρι ἀμφιμάχοντα γυμνοῦ ἀτάφ' ἀτάφ' ἔχει κορυθαίολος Ἐκτωρ. (Ἰλ. Σ'. 18.)

Πρόκειται ἀπ' ἐναντίας περὶ ἀντικειμένου φύσει ἑλλείποντος μεγέθους καὶ ὑψους; Ὁ ποιητὴς ἔχει τὴν ἐπιτηδεύοντα ν' ἀναπληρῶσιν τὴν ἑλλειψιν ταύτην διὰ τῆς λεπτομεροῦς ἐκθέσεως τῶν καθεκαστα, διὰ τῆς διακεκριμένης καὶ ἀκριβοῦς ἐκείνης περιγραφῆς ἄσπαστων τῶν μερικότητων, ὧν τὸ σύνολον δύναται νὰ ἐγγραφῆ πλήρη καὶ ζωηρὰν εἰκόνα τοῦ ἀντικειμένου. Οὕτω π. χ. ὁ ποιητὴς παριστάνει τὸν Πάνδαρον παρασκευαζόμενον κατὰ προτροπὴν τῆς Ἀθηνᾶς νὰ συγχύσῃ τοὺς ὄρκους τῶν συνθηκῶν ἐπιβουλεύομενος διὰ προδοσίας τὴν ζωὴν τοῦ Μενελάου. Ἀλλὰ τὸ περιστατικὸν οὗτο, καὶ τοὶ σημαντικὸν εἰς τὰς συνεπείας του, καθ' ἑαυτὸ θεωρούμενον ὅμως δὲν παρέχει μέγα τι καὶ ἀξιόλογον. Τί κίμειν λοιπὸν ὁ ποιητὴς; ἐμφυλοῦναι τὴν διήγησιν του, περιγράφων κατὰ πλάτος τὰ περὶ τοῦ τόξου τοῦ Πανδάρου. Προτίττει λοιπὸν τὴν κατασκευὴν τῶν τόξου, τὸ κέρασ τῆς αἰγῆς, ἐξ ἧς ἦτο κατασκευασμένον, τὸν φέρεϊ ἐν εἰδῆ: παρεκθάσεως εἰς τὴν θήραν, ἐν ἧ ὁ Πάνδαρος τὸν εἶχε φονεύσει κανόντι δὲ περιγράφει τὸν τρόπον, δι' οὗ ὁ κεραιοῦς τέκτων μετεποίησε τὰ κέρατα αὐτῆς εἰς τόξον. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐπανερχόμενος εἰς τὸ προκείμενον διηγείται ὅτι ὁ Πάνδαρος τανύσας αὐτὸ τὸ κατέθεσεν ἐπὶ γῆς καὶ ὅτι οἱ φίλοι του τὸν περιεκύκλωσαν διὰ τῶν ἀσπίδων των, ἵνα μὴ ἐφορμήσῃσιν κατ' αὐτοῦ οἱ Ἀχαιοὶ πρὶν κτυπηθῆ ὁ Μενελάος· Τέλος δὲ ἡ ἐκπωμάτισις τῆς φαρέτρας, ἡ ἐξαιρέσις τοῦ βέλους, ἡ περιγραφή αὐτοῦ, ἡ προσάρμοσις του εἰς τὴν νευρὰν τοῦ τόξου, ἡ εὐχὴ τοῦ Πανδάρου εἰς τὸν Ἀπόλλωνα τὸν γεννηθέντα εἰς τὴν πατρίδα του ὑπὲρ τῆς οἰκαδὲ ἐπιστροφῆς του, ἡ διὰ τῶν δακτύλων συνεφέλικσις τῆς νευρᾶς καὶ τῶν γλυφίδων τοῦ βέλους, ἡ προσπέλασις τῆς νευρᾶς εἰς τὸν μαστὸν καὶ τῆς σιδηρᾶς αἰχμῆς τοῦ βέλους εἰς τὸ τόξον, πάντα ταῦτα περιγράφονται μετὰ τῆς ἔσον ἐνεσσι μεγαλειότητος λεπτομερείας καὶ ἐξακριβώσεως.

Μετὰ δὲ τὴν ἐκτενῆ ταύτην διήγησιν τελευτᾷ διὰ δύο λαμπρῶν στίχων, δ' ὧν ἀκούσεται οὕτως εἰπεῖν ὁ συριγγὸς τοῦ τόξου καὶ ἡ ἰαχὴ τῆς νευρᾶς, καὶ παριστάνεται τὸ βέλος ὡς ἐμφυλον ὅν προθυμώμενον νὰ πετάξῃ εἰς τὸ πλῆθος τῶν πολεμίων (Ἰλ. Δ. 105—126). (ἀκολουθεῖ.)

ΕΚ ΤΟΥ ΒΙΟΥ ΤΩΝ ΣΧΙΜΠΑΝΖΗ.

Κατὰ τὴν τελευταίαν τῆς ἐν Βερολίῳ Ἀνθρωπολογικῆς ἑταιρίας συνεδρίας ὁ περιώνυμος ζωολόγος καὶ καθηγητὴς Α. Βρέμ. Α. Brehm ἀνέγνω σπουδαιότατην περὶ τοῦ βίου τῶν σχιμπανζῆ πραγματείαν, ἐκ τῆς ὁποίας ἀποσπώμεν τὰ ἐξῆς ὡς τὰ μᾶλλον περιεργα.

Ὅτε διέμενον ἐν Ἀμβούργῳ, εἶπε μεταξὺ ἄλλων ὁ σοφὸς καθηγητὴς, εἶχον σχιμπανζῆ θωρηθέντα μοι παρὰ συγγενοῦς πλοισίργου. Ἐξερχόμενος εἰς περίπαιον τὸν εἶχον πάντοτε σύτροφόν μου καὶ ἄλλοτε μὲν τὸν ἐκράτουν ἀπὸ τῆς χειρὸς, ἄλλοτε δὲ τὸν ἄφηνον ἐλεύθερον νὰ περιπατῆ παρὰ τὸ πλευρόν μου. Τὸ ζῶον οὗτο ἐξεδήλου μέγαν μὲν πρὸς τοὺς ἀνθρώπους σεβασ-

μόν, μεγίστην δὲ πρὸς τὰ ζῶα περιφρόνησιν, χωρὶς ὅμως νὰ θύνηται ν' ἀποκρύψῃ καὶ τὴν περὶ αὐτῶν περιέργειάν του. Ὅσακις νέου εἶδους ζῶα ἐφέροντο εἰς τὸν ζωολογικὸν κήπον τὰ παρατήρει μετὰ μεγάλης προσοχῆς ὡς πᾶσι πρῶτον ἐπισκεπτόμενος θηριοτροφεῖον. Οἱ φύλακες τοῦ κήπου θέλοντες πολλάκις νὰ δοκιμαζώσιν ἂν ἐγνώριζε καὶ διέκρινεν ἀπ' ἀλλήλων τὰ διάφορα ζῶα ἔκραζον ἐπισθὲν του «Μολλύ—οὕτως ὀνομάζουσι οἱ φύλακες τοὺς σχιμπανζῆ—κῦτταξε δὲ τῆς πάπαις, ὅπου μᾶς ἔφεραν σήμερα,» αὐτὸς δὲ στρεφόμενος ἔδλεπε πρὸς τὸ μέρος τῶν πτηνῶν καὶ εἶπε τὰς νήσους· ἢ «Μόλλου, γὰρ εἶδὲ τὸ ζορκαδάκι.» καὶ ἔδλεπε πρὸς τὰς δορκαδάς.

Ὅσακις εἰς τὸν περίπαιον μᾶς ἀπήντων παιδία ἐπιστρέφοντα ἀπὸ τῶν σχολείων, ἔκαιε μετ' αὐτῶν καί, ὅταν τὸν ἐπέκραζον πολὺ, τὰ ἐπληττε διὰ τῆς μάστιγος, ἦν τῷ ἐδώρησεν ἔμπορος ἐκ τῶν φίλων μου καὶ τὴν ὁποῖαν οὐδέποτε ἐληθμόνοι νὰ παραλάβῃ ὀσάκις ἐξηρχόμεθα τῆς οἰκίας. Ὅταν ἀπηντώμεν κοράσια, εἰς τὰς ἀρχὰς μὲν τὰ ἐπληττε διὰ τῆς μάστιγος, ἀπ' οὗ ὅμως δις ἢ τρίς τὸν ἐπέπληξα εἰπών, δὲν ἐντρέπεσαι, Μολλύ, αὐτὰ εἶνε κοράσια, συνηθάνθη τὸ βάρβαρον τῆς συμπεριφορᾶς του καὶ ἔκτοτε ἅμα ἔδλεπε κοράσιον τῷ ἐπλητταζε καὶ τῷ ἔτεινε τὴν χεῖρα.

Τοὺς λοιποὺς πιθήκους δὲν ἠδύνατο διόλου νὰ ὑποφέρῃ. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην εἶχομεν εἰς τὸν ζωολογικὸν κήπον πέντε μεγάλους Πασιανούς ἐκ τῆς φυλῆς τῶν Ἀμαδρουίδων, σεβασμιωτάτους κυρίους, πάντοτε σοδαρούς ὡς ἱεροεξεταστάς ἢ Ἀσινοὺς ὀποφάγους· πρὸς αὐτοὺς ὁ Μολλύ ἐδείκνυεν ἀκατάσχετον μίσος ἴσως διὰ τὴν μωρὰν, τολμῶ εἰπεῖν, ὑπεράλλπειον (ultramontane) ὀργήν, ἦν ἐξεδήλου ἅμα τὸν ἔθλον· ὀσάκις διέβαινε πρὸ τοῦ κλωθοῦ τῶν ὠρύωντο ὡς κινόμενοι, αὐτὸς δὲ πλησιάζων τοὺς ἐπληττεν ἀνηλεῶς μὲ τὴν ἀχώριστον μάστιγάν του.

Ὅτε μετετέθη ἐνταῦθα μᾶς ἔφεραν ἕτερον, ὅστις ἐκ τῆς μακρᾶς θαλασσοπολίσεως καὶ τῆς ἀλλαγῆς τοῦ κλίματος ἔφθασεν ἀσθενῶν βαρέως. Ὁ ἐπὶ τῆς τροφῆς ὑπάλληλος Σάϊδελ αἰσθάνθει συμπάθειαν πρὸς τὸν δυστυχῆ ξένον παρέλαβεν αὐτὸν καὶ τὸν περιεπλήθη μετὰ μητρικῆς οὐτως εἰπεῖν στοργῆς. Μετὰ τινὰς ἡμέρας ἀναρρώσας ἐντελῶς ὁ σχιμπανζῆ ἐδείκνυε μεγίστην πρὸς τὸν φύλακα εὐεργέτην του ἀγάπην, γενομένην κατὰ τὸ διάστημα τριῶν καὶ ἡμίσεος ἐτῶν ἀφοσίωσιν ἀξιοθαύμαστον· ἐθώρει τὸν Σάϊδελ ὡς φιλόστοργον μητέρα καὶ ἐπειθετο εἰς αὐτὸν ὡς εὐπειθέστατον παιδίον, ἀπ' ἑτέρου δὲ καὶ ὁ Σάϊδελ, ἐκ τοῦ ἐπαγγέλματός του μὴ ἀνήκων εἰς τὴν τάξιν ἐκείνην τῶν ἀνθρώπων τὴν παραδεχομένην ὅτι ὁ Δημιουργὸς τοῦ παντὸς ὡς μητρικὰ προσενεχθεῖς πρὸς τὰ ζῶα ἔδωκεν αὐτοῖς μόνον τὸ ἐνοστικόν, τὸν περιποιεῖτο καὶ ἐπεμελεῖτο τῆς ἀνατροφῆς του ὡς παιδαγωγὸς ἄριστος, παραλαβὼν αὐτὸν καὶ σύνοικόν του. Συνεπεία τούτου ὁ πιθήκος προσεκλήσατο ἐν βραχεῖ χρόνῳ ἀνθρώπινα ἦθη καὶ ἔθιμα καὶ ἐνώπιον αὐτοῦ θά ἠσχύνετο ὁ υἱὸς καὶ τοῦ πλουσιωτέρου χωρικοῦ τῆς Θυριγγίας (*). Ἐμαθε νὰ μεταχειρίζεται ὡς νε-

(*) Σημ. Πάντων τῶν μὴ ἐπὶ εὐφυῆ διακρινόμενων χωρικῶν τῆς Γερμανίας βλακίστατοι εἰσιν οἱ τῆς Θυριγγίας, ἐλαχίστα τῶν ζῶων διαφέροντες.

ανίας του σαρμού την περόνην, την μάχιον και το κοχλιέριον και να πίνη το τέιον επιχαρίως: ανετάρασεν αυτό δια το κοχλιέριον έως: ού αναλύθη το σάκχρον, προσέθετε γάλα και το έπινεν έμβάπτων τον άρτον του. Η χαρά του ην άπερίγραπτος: όσάκις τον χειμώνα ο Σάιδελ τώ έλεγεν «Έ τί λές, Μολλά, άκόμα ένα θαρρώ πως δε θα μάς βιάψη» εν «ώ» εκβάλλων ήρπαζε την προχόνην και έχυνε πρώτον εις το κυμβίον του ευεργέτου του και έπειτα εις το ιδιόν του. Οκοθεν δ' έννοείται ότι ο Σάιδελ ούκ όλίγον έκοπίασεν έως: ού τον συνειθίστη εις ταύτα άναγκασθείς πολλάκις και να τον δείρη.

Βλέπω παρόντας κυρίους τινάς, ούτινες έγένοντο ποτέ αυτόπται της καλής του Μολλά συμπεριφοράς. Ημέραν τινα προσεκαλέσθη τινας τών φίλων εις γεύμα, έπειδή δε τών προσκεκλημένων τιν, ο άστειότερος, κωλύμενος δέν ήδυνήθη να έλθη, άπεφασίσαμεν περι τα μέσα του γεύματος, θεωρημασμένοι ούτως εκ του οίνου, να φέρωμεν τον Μολλά εν άντικαταστήτη τον άπόντα. Είσελθών εις την αίθουσαν υπεκλίνατο χαριέστατα και άρ' ού τώ είπον «Έλα, Μολλά, κάθητε εκει,» κατέλαβε την κενήν έδραν και προσήνεθη κατά τρόπον, όστις αϊωνίως θέλει τιμα όλόκληρον τών Σχιμπινζή το γένος. Άμα καταλαβών την θέσιν του παρετήρησε τί έκαμνον οι συνδαιτυμόνες και, έπειδή είδεν ότι τα ποτήρια ήσαν πλήρη, έλαβε την πρό αυτού φίλην και πληρώσας το ποτήριόν του «έκαμα τόκα» με τους δεξιόν και άριστερόθεν γείτονάς του και το εκένωσεν άπνευστί. Οι συνδαιτυμόνες έξεκαρδίζοντο γελώντες, αυτός δ' έμενε σοβαρός, ως ει ήθελε να είπη «σταθήτε να πίνω κ' έγώ όσον σεις και τότε βλέπομεν.» Ο ύπηρέτης τώ προσήνεγκε φαγητόν, αυτός δ' έφαγε μεταχειριζόμενος την περόνην και την μάχιον ως άνθρωπος, πληρών από καιρού εις καιρόν και το ποτήριόν του: άρ' ού δ' έκορέσθη ήρχισε μόνον να πίνη, έως ού «έλθων εις διάθεσιν» ήσταίετο και έδέχετο άστειμούς μηδόλως παρεκτερόμενος. Οτε προσήνεθη ο καρές δέν τον έπιεν άμέσως, αλλά περιέμενε να ψυχρανθη πρώτον τότε ο προς τα δεξιά γείτων του, κενίζων, τώ έρύσθη τον καπνόν εις το πρόσωπον, αυτός δε στραφείς και άτενίσας αυτόν έλαβε το κυμβίον του καρές και το έπλησίασε προς αυτόν ως αν ει έλεγε: «φυσάς τον καπνόν, αλλά σου διορθώνω τα φορέματα» εύτυχώς περιωρίσθη εις την άπειλην μόνην.

Ανατραφείς καλώς υπό του Σάιδελ ούδέποτε έκαμνεν άταξίας: μάς ένγνώριζε πάντας, μάς ήγάπα πάντας και ούδένα έροβείτο. Ουδέποτε προσέδαλε τινα και δια τούτο τον άφημίαν ελεύθερον να περιέρχεται εις τον κήπον, υπό την επιτήρησιν όμως πάντοτε τών φυλάκων διότι ως τετραετής παίς είχεν άνάγκην επιτηρήσεως.

Την πρωίαν ήγειρετο εις τας 6 και έπρογευματίζεε μετά του Σάιδελ: την νύκτα έκοιμάτο επί κλίνης ως άνθρωπος, το μέν όρος μηδόλως καλυπτόμενος και τας χείρας έχων υπό την κεφαλήν, τον δε χειμώνα τυλισσόμενος εις το έράπλωμά του, το όποιον μεταχειρίζετο και ως άθλημα και ως επενδυτήν. Οσάκις δέν τον εκλείων έντός κλωδού έτρεχεν όλην την ημέραν άνω και κάτω συνοδεύων τον ευεργέτην του και βοηθών αυτόν εις την δικονομήν της τροφής. Καθ' έκάστην επανόει νέον είδος σωμαστικής

και έμαθε να μεταχειρίζεται σκοπίμως πάν γυμναστικόν όργανον. Έχαίρειν όταν τον επήρουν και έλυπειτο όταν τον επέπληττον. Προς τούς επισκεπτομένους τον ζωολογικόν κήπον έφέρετο άδιαφόρως και μηδεμίαν προσοχήν δίδων εις τους λογους των, άλλ' έγυμναζέτο επως αυτό έδόκει. Άμα όμως έβλεπεν έρχόμενόν τινα εξ ήμών εκάμνε τα καλά του ως μαθητής εξεταζόμενος εις την γυμναστικήν: ήθελε να δείξη τί έμαθε.

Άμα εκλείων ή ημέρα ένγένετο άνήσυχος, μίαν δε ώραν πρό της κλείσεως του κήπου ήρχιζε να κλαίη φοδούμενος μη τον άφίσησιν έντός του κλωδού. Ο Σάιδελ δέν έτόλμα πλέον να πλησιάζη προς την θύραν της εξόδου: άμα ως τον έβλεπε διευθυνόμενον προς την έξοδον έπιπτε κατά γής, εκυλίετο, εκλαίειν, ώρούετο και έν γένει έφέρετο ως χαυδέμενον παιδίον, του όποιου δέν γίνεται το θέλημα. Άπερίγραπτος δέ ήτον ή χαρά του όταν ο Σάιδελ τον έξήγε του κλωδού και εξήρχοντο του κήπου καθ' όδον επήδη και ήγάλλετο διότι έπλησίαζεν ή ώρα του δείπνου. Μ' όλον ότι οι εκάστοτε επισκεπτόμενοι τον κήπον τώ προσέφερον πάντοτε σακχαρωτά και άλλα τραγήματα, αυτός έπροτίμα τα φαγητά του Σάιδελ και ιδία το τέιον. Όταν ή ύπηρέτρια έβράδυε να παραθέτη το φαγητόν, υπήρχινεν εις το μαγειρείον και έκρουε την θύραν, άμα δε την έβλεπεν εισερχομένην και κρατούσχη τα πινακία, έκραζε τρίς «ώ, ώ, ώ,» εκάθητο παρά την τράπεζην και έδείπνει μετά του ευεργέτου του.

Τού χρόνου προϊόντος έμεγαλύνετο και ένίγνετο κρείττων έαυτού. Δυστυχώς τον 29 μήνα της ένταυθα δικονομής του έπαθε πνευμονίαν, ήτις έξέδη εις φθίσιν τών πνευμόνων, ως τουλάχιστον άπεφάνηκε ο ιατρός. Ταύτοχρόνος δ' επήλθε φλεγμονή και πύησις τών τραχηλικών αδένων. Προσεκάλεσα ιατρόν εκ τών φίλων μου, αυτός δε νομίζων ότι τών οικείων μου τις ένόσει, υπήγεν εις την κατοικίαν μου και όταν ή σύζυγός μου τώ είπεν ότι «ο καυόμενος ο Μολλά εινε άρρωστος,» θυμωθείς, άπήνητησεν ότι δέν έσπούδασε δια να θεραπεύη πιθήκους.

Προσεκάλεσα άμέσως έτερον ιατρόν: προς τούτον δ' ο δυστυχής Μολλά έφέρετο ως άνθρωπος, άρ' ού συναικείωθη μετ' αυτού: έταίνε τον βραχίονα δια να ψύση τον σφιγμόν του, έδείκνυε την γλώσσαν του και άφινεν αυτόν να επικρούη και άροαζήται το στήθος του. Όταν έφέρετο το άναγκασμέν φάρμακον, ο Σάιδελ τώ το έδεικνυε λέγων «αυτό, Μολλά μου, πρέπει να το πάρης» και τούτο μόνον ήρκει: ούδέποτε άιτεστάθη, αλλά το περιεργότερον μόνος του έλάμβανε το φάρμακον άμα ο Σάιδελ τώ έλεγεν «Έλα, Μολλά, το ιατρικόν σου.»

Δυστυχώς τα φάρμακα ούδέν ώφέλησαν: ο δυστυχής Μολλά ίσχυαίετο από ήμέρας εις ήμέραν το καθαρόν και είλικρινές και άθωότητος πλήρες βλέμμα του ένγένετο σοβαρόν και ή φυσιογνωμία του προσέλαβεν έκρηκσιν οδύνης. Πρωίαν τινα ήτένισε τον Σάιδελ με βλέμμα εύγνωμοσύνης, τώ έστρεψε την χείρα, έστρεψε την κεφαλήν προς τον τοίχον και..... ο Μολλά δέν υπήρχε πλέον.

Κατά το Γερμανικόν. Έν Βιέννην τή 1 Ιανουαρ. 1874. Άριστομένης Σταυριδής.

Ο ΝΑΥΤΙΑΟΣ ΤΗΣ ΙΑΒΑΣ ΚΑΙ Ο ΚΑΡΧΑΡΙΑΣ.

Ο κ. Ιωάννης Βαρρώ, ο συνοδεύσας τον Γεώργιον Σταντών κατά την εις Κίβαν άποστολήν του, συνέταξε πόνημα πλήρες περιέργων και ένδιαφεροσύων λεπτομερειών εκ τών επί της χώρας εκείνης παρατηρήσεών του, μεταξύ τών όποιών διηγείται και το εξής περιστατικόν, συμβάν καθ' ήν στιγμήν εγκατέλειπε την Ιάβαν.

«Οθαμού της ύψηλιού, λέγει, άπήνητη τσοτούς πολλούς καρχαρίας, όσους εις τας άκτάς της Anjerie. Όταν επί του

θών επί της έπιφανείας, έχαλίρωσε τον κάλω έρκοόντως ώστε ήδυνήθη να εξαγάγω και έλευθερώσω τον βραχίονά μου.

Καθ' ήν στιγμήν ήμην καταπεπληγμένος εκ του συμβάντος τούτου, πτωχός τις νκυτίλος της Ιάβας, διαρχομένος την ώραν εκείνην υπό την πρόμηνην του πλοίου, κωπηλατών το πλήρες όπωρικόν και λαχνηκόν κανό αυτού, κατελήθη υπό έτι μεγαλειότερου φόδου. Ο τρόμος αυτού μήπως ο τατραυματισμένος ίχθύς, περιστρεφόμενος και καταθυθίζόμενος και τύπτων το ύδωρ δια τών περυσίων και της ούρας του, άνταρτίψη το μικρόν του σκάφος, ούδαμώς μεγαλιότερον του ίδιου ζώου, αί προσκίθειά του

Ο ναυτίλος της Ιάβας και ο καρχαρίας.

«Ινδοσταν» προσωρμισμένου εν τη θέσει ταύτη ήγκίστρωσται εν τών άδθηράγων τούτων ζώων, άνωθεν της πρόμης ιστάμενος, όλίγου δαίν με παρέσυρεν εν τη θαλάσση.

Άμα ο ίχθύς έθεσεν εν τη γνάθω αυτού το μέγα άγκιστρον καταθυθισθείς έσυρε τον κάλω μέχρις άκρου, όστις, έμπεριπλεγθείς εν τοίς δρυρακτοίς τοίς κατά το άνωθεν της πρόμης μέρος, κατέστρεψε πάκρυτα μέγα μέρη αυτών. Έν τη ταχύτητι μεθ' ής ο κάλω διεσύρθη μία τών περιστροφών αυτού περιεπλέθη εις τον βραχίονά μου, άλλ' άκριδώς καθ' ήν στιγμήν εκινδύνευσεν τον φοβερώτερον τών κινδύνων, ο καρχαρίας, έπανελ-

θως διαρύη την όρμην αυτού, και τα σημεία του θεους, άτινα ήταν έντετυπωμένα επί του προσώπου του, ταύτα πάντα συνείνησεν τσοτούτον σοβαρώ: τον συνταξιδιώτην ήμών Άλέξινδρον, ώστε και τοι υπήρχεν σιγμαιικά έντύπωσις, έλαβε το μολυβδοκόμβυλον αυτού και ήγνωγράφησεν εύφυές γλέδιον, όπερ, έχον τουλάχιστον την άξιν πιστής άπεικονίσεως μονοξύλου της Ιάβας μετά τών κωπών αυτού και τών εκ βαμβού σκευών του, δέν έλειωρήθη άνάξιον να χαλκογραφηθή.

Ο καρχαρίας, φνευθείς δια κάμκος, άνεσύρθη επί του καταστρώματος και διεσπίσθη. Ο στόμαχος αυτού έμπεριείχε πλήθυν

καὶ ποικίλων ἀπιστευτῶν πραγμάτων μεταξὺ ἄλλων ἐμπεριείχεν ἀκαραίαν κεφαλὴν θηλείας βουβάλεως, δλόκληρον μοσχάριον, ποσότητα ἐντέρων καὶ ὀστέων καὶ τεμάχια τοῦ ἄνω καὶ κάτω ὀσφρακίου γιγαντιαίας χελώνης· τὸ μήκος τοῦ κερχάρια ἦτο δέκα ποδῶν καὶ ὀκτὼ δακτύλων.»

ΤΟ ΜΕΙΔΙΑΜΑ

(αὐτοσχέδιος ἀπόκρισις πρὸς νεάνιδα ἐρωτήσασάν με :

«Τί εἶνε τὸ μεϊδιάμα;»)

“Se regarder parfois et se sourire un peu,”

(Victor Hugo.)

Τὸ μεϊδιάμα τί εἶνε μ' ἐρωτᾷς; ἴδου συντόμως
Ζωγραφῶ σοι ὅ τι ἄλλως εἰς δὲν περιγράφει τόμος ...
Ζωγραφῶν δ' ἐκ τοῦ προχείρου, γράφων αὐτοσχεδιόν τι,
Πρὸ παντὸς ζητῶ συγγνώμην, ἧς καὶ δέομαι· τί δυνί.

Τὸ μεϊδιάμα εἶν' ἄνθος τ' οὐρανοῦ, ὁπότεν, φίλη,
Εἰς τῆς καλλονῆς βλαστάη τὰ περιλημένα χεῖλη
Εἶν' ἀπόπνοια τοῦ Πλάστου, θέλγητρον μυστηριώδες,
Εἶνε παραδείσου ρόδον καλυκίζον καὶ εὐῶδες ..
Εἶνε ἄστρον, περὶ στόμα ἐρωμένης ἀνατέλλον,
Εἰς τὸν φίλον τῆς ἀκτίνας γλυκερᾶς ἐλπίδος στέλλον.
Τῆς ψυχῆς τερπνὴ γαλήνη εἰς τὴν ὕψιν κεχυμένη,
Ἐαρος καλὴ ἐσπέρα μαγικῶς πεφωτισμένη ..

Ἄλλὰ καὶ φυτὸν ποσάκις τὸ μεϊδιάμα δὲν εἶνε

Δηλητήριον σταλάζον

Καὶ πικρίαν ἀποπνέον !

Φεῦ! καὶ δι' αὐτοῦ πολλάκις ποί' ἐκφρίνονται ὀδύνη,
Ἐπὶ τραύματα μυρία στήθος οἰκτιστα σφραδάζον! ...
Ὅσον εἶν' ὠραῖον, τόσον, τόσον εἶνε φρικαλέον !

Ἦ μεϊδιάμα, ποσάκις—τί κακία! τί μακία! ..

Τοῦ θανάτου εἶσαι φρίκη

Τῶν δαιμόνων καταδίκη,

Χλεύης, σαρκασμοῦ σημεῖον, καὶ τοῦ ἄβου εἰρωνία,

Ἐκφρασις δεινῆς θεέλλης, τρικυμίας ἐγκαρδίου,

Ἄποτρόπαιός τις λάμψις ἀστραπῆς καταχθονίου!

Φίλιππος Α. Οἰκονομίδης.

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ ΚΑΙ ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ.

Ἐν σελιδ. 17 στίχ. 11 ἐν τῷ ἄρθρῳ ἡ ΠΟΙΗΤ. ΔΥΑΣ, προκειμένου περὶ προγενεστέρων τινῶν τῶν Σούτων ἐκ τῶν ἀπόδωσαντων ποιητῶν, ἀναφέρονται μεταξὺ ἄλλων καὶ ὁ Ραφτόπουλος καὶ Σαλτέλης, ὁ τελευταῖος δὲ ὡς ἀποθανὼν κατὰ τὸ 1810, ἐνῶ γεννηθεὶς κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἀπεθίωσε τὸ 1850· ἐπομένως εἰσὶ σύγχρονοι αὐτοῦ, προγενέστεροι δὲ οἱ περὶ ὧν μετὰ ταῦτα ἐγένετο μνεσία.

Ἐν σελιδ.	12.σηλ.ἀ.στίχ.	36	ἀντί... εἰς 4 γλώσσας — διόρθ. εἰς 14
»	17.	» 11	» ... Κατὰ δὲ τὸ 1810 — διόρθ. Κατὰ δὲ τὸ 1850 ὁ τὸ 1810 γεννηθεὶς Ν. Σαλτ...
»	30.	» 33	» ... antencri — διόρθ. anteneri
»	82.	» 2	» ... θραυνομένον — διόρθ. θραυόμενον
»	90.σηλ.β'.»	4	» ... ἀπ' εὐθείας διείρων — διόρθ. ἀπ' εὐθείας ἀτίτων τῶν ἐν εἰρων.